

Štev. 23.

V Trstu, 10. decembra 1894.

Letnik VII.

Lekcija malim slovanskim narodom.

Ruski, drugi slovanski in tudi tuji listi pretresali so te dni seobno jedno točko obširnega in znamenitega govora, ki ga je povodom smrti carja Aleksandra III. imel globoki slovanski mislitelj, profesor Lamanskij v Slavjanskem blagotvoriteljnem občestvu v Petrogradu. Ta točka se dostaje v obče ruske politike v prošlosti, ko se je v nemala za interese tujih držav in dinastij in je naposled velike čete poslala na Balkan, da bi osvobodila seobno Bolgare. Lamanskij obžaluje, da je ruski narod zanemarjal sam sebe in svoje bliže interese, v tem ko je stremil k osvobojenju Bolgarov, katerih niso dobro poznali ne po geografskem položenu, ne po zgodovini in ne po njih značaju in stremljenju. Lamanskij pristavlja: „Čim bolj in bliže se jaz seznanjam z vso prejšnjo historijo Bolgarov in z geografijo njih teritorij, tem jasneje se mi utruje misel, da *ta dežela, kakor i i mnoge druge*, nima v sebi potrebnih uslovij na popolnoma samostalno in nezavisno politiško bitje. Bolgarija more biti avtonomna in svobodna jedino v notranjih svojih delih ali posliah. Popolnoma samostalne, tako rekoč, politiški samodržavne države ne napravijo nikakor iz nje ne naše, ne nikake druge sile na svetu“. Zaradi tega nasvetuje Lamanskij, izročiti Bolgare svoji usodi, to se pravi, prepuščati jih, naj delajo druge države ž njimi, kakor jim drago. „To moglo bi biti le koristno Rusiji in Bolgarom, da se iztreznejo“.

Tak nasovet se zdi nekaterim strankam malih slovanskih narodov nekoliko čuden, in si ga razlagajo iz ogorčenosti ali opravičene nevolje ruskega naroda, da se Bolgari ali, prav za prav, nekateri po tuje vzgogeni bolgarski pustolovci kažejo toliko nehvaležni nasproti Rusiji in zajedno pogublajo bolgarski narod zlasti v gmočnem pogledu. Tudi mislijo, da je sedaj izraženo mišljenje velikega ruskega mislitelja opasno zaradi tega, ker bolgarski narod, prepuščen do cela tujemu vplivu, mogel bi si škodovati mnogo, pokvariti se v stari slovanski kulturi in s tem škoditi tudi v obče

Slovanstvu. Vse to je res; ali bolezen narodov, kakoršna se kaže na bolgarskem in še kakem drugem slovanskem narodu, se ne dá ozdraviti brez posebnih lekov, in še ugodno izlečenje zapušča sledove, kakor pri fizični boleznih posamičnih ljudij. Da pa Lamanskij ne obupuje nad bolgarskim narodom, razvidno je uže iz tega, da pričakuje njegovo iztreznenje. Lamanskij gotovo tudi poštevava dosedanjo staro narodno organizacijo bolgarsko, ki je utrjena seobno s cirilo-metodijsko cerkvijo. V narodnem pogledu se torej on ne boji, da bi tuji in tujčevalni vplivi narod izpodkopali do škode, katera bi se ne dala popraviti več. Ali tudi ko bi Bolgari ne imeli starih tradicij in organizacij, poštevava Lamanskij tudi čas, na kateri so vezani še toliko nagloma in pogubno delujoči vplivi tujih načrtov in del. Predno se približa bolgarski narod v celoti popolnemu propadu, prične pri njem iztreznenje, in na to računni slavni ruski historik, etnograf in slavist. Saj je isti Lamanskij pred leti dal tudi Čehoslovanom podobno lekcijo, sovetovavši jim, naj gredó naravnost v Berolinski velikonemški parlament, češ, da njih politika je uže do cela dozorela za nemški državni zbor. Tudi tedaj so se čudili Lamanskemu, ki ni namerjal drugega, kakor da bi se tudi tedanja neslovanska staročeška stranka iztreznila; da je imel Lamanskij prav, kažejo zadnjič izjavljeni nazori dr. Riegra, ki ni prekoračil starega separatizma.

Čehom in Bolgarom je torej podelil ruski mislitelj analogne lekcije z jedno in isto namero, a te lekcije, kakor pridodaje gledé na Bolgare sam Lamanskij, veljajo še tudi za druge slovanske in v obče male narode, v Avstro-Ogerski torej seobno tudi za Madjare.

Pri Bolgarih pobija Lamanskij politiški separatizem in šovinizem, zajedno pogubnost stremljenja k zapadni kulturi, v tem ko je pri Čehoslovanih obsojeval zapadništvo in zveze z neslovanskimi strankami. Bolgarom odreka Lamanskij vsako nadejo do dejanske politiške samostalnosti in povdarja, da samostalno se

morejo utrditi in gibati jedino na znotraj. Ruski mislec po takem obsoja vsakatero domišljanje malih slovanskih narodov, ki vstvarja stremljenje k samostalni politiki na zunaj. Male državnice ne morejo biti na zunaj do cela samostalne; one morajo padati pod vpliv drugih in večih držav. V Evropi so se dandanes razvile vlasti in velevlasti takó, da utegnejo na zunaj samostalne ostati samo tiste države, katere štejejo, kakor smo povdarjali uže mnogokrat, vsaj po 30 milijonov duš, in še pri teh je vprašanje na prvem mestu to, ali imajo tudi ugodnih uslovij za primerni razvoj obče ekonomije. Drugače pridejo prej ali poznej tudi take države pod vpliv drugih, po obsegu naseljenja in gospodarstvenih uslovjih močnejših držav. Pri tem vprašanju ne more biti več spora; zato pravi tudi Petrograjski „Свѣтъ“: „Mi ne moremo pobijati trditve Lamanskega, da Bolgarsko ne more imeti samostalne zunanje politike. Pri ogromni mogočnosti, katero so dosegle velike evropske države, so države druge in tretje stopinje samo igrača v rokah onih velikih, so jedino sredstva velike politike. Mi idemo dalje: še take države prvega reda, kakor Italija in še kaka druga velevlast, nahajajo se v prostovoljnem podrejanju svoje zunanje politike pod vplive mogočnejšega zaveznika, n. pr. Nemčije; ali pri tem ne gre za geografijo, tem manj za zgodovino, na kateri stavlja Lamanskij svoje izvode v pogledu za Bolgarsko. . . .“

Pri poslednjem stavku ima citovani list zopet prav, ker dandanes ne more ne slavna zgodovina, ne z gorami in vodami ograjena in zaščičana politiška skupina nadomeščati uslovij, ki so drugače potrebna za dejansko politiško samostalnost na zunaj. To daje pomišljati vsem malim slovanskim narodom in seza tudi v notranjo politiko avstro-ogerskih Slovanov. Ako ne geografska lega, ne zgodovina ne more dovolj braniti malih slovanskih narodov, je tudi napačno zaprečevati, n. p. kulturno utrjenje kompaktnih mas jednega in istega naroda jedino zaradi tega, ker granice kake dežele sezaajo dalje, nego pa naseljenje istega naroda. Čehoslovani v kraljevstvu naj bi pomišljavali tudi to točko. Politiška samostalnost malih narodov na zunaj bi se dala v sedanji dobi misliti jedino na oddaljenih, primerno prostranih otokih, nikakor pa ne sredi držav prvega reda. Ta resnica obsoja naravnost tudi sanjarstvo poljskih in madjarskih šovinistov. Ogerska sama za se bi postala takoj država tretjega reda, in Poljaki uže sami slutijo, da bi celó v celoti povrnena Poljska potrebovala zaslombe na zapadu in v zapadni kulturi, pri kateri itak vstrajajo z vso zavestjo.

Igranje z balkanskimi državicami kaže nato, da mali slovanski narodi so dolžni iskati svoj vzor jedino v samoupravi in svobodi na znotraj, na zunaj pa jim je potreba ostati v primernih zvezah ali doseči take zveze. Balkanske države slovanskega naseljenja se na zunaj še niso uredile, in Lamanskij se nadeja, da jih iztreznenje

vsled tujih vplivov postavi na pravo pot. Pri Poljakih je v tem in bode morda še v kakem pokoljenju stara bolezen razsajala v njih stremljenju na znotraj in zunaj, da ni nadeje, da bi se ozdravili takoj. Pri drugih, in sicer avstro-ogerskih Slovanih, je glavna bolezen v njih notranjih organizmih, ker so pri nekaterih specifične bolezni. Tudi za nje je potrebno iztreznenje sosebno od separatizma, partikularizma, in ozdravljenje boleznij, ki jih imajo po posamičnih provincijah.

Avstro-Ogerski Slovani namreč hrepené jedino po notranji samoupravi in svobodi; dokler so med seboj razkosani, vidijo sami, da ne morejo vplivati na zunanjo politiko. Ko bi bili na znotraj v postopanju bolj jedini, poštevata bi zunanja politika gotovo tudi njih glasove, in pri skupnem postopanju bi imeli ugodnejše položenje in večji vpliv na primerno vezanje na zunaj, nego ga morejo imeti samostalne balkanske ali tudi kake druge državnice drugega in tretjega reda. Isti vzroki, vsled katerih so avstro-ogerski Slovani na zunaj onemogli, delujejo tudi na to, da oni ne dosežejo niti samouprave in potrebne svobode na znotraj. Na to stran so ti Slovani vsekakor na slabšem, nego balkanski Slovani; poslednjim zato ni treba drugega, kakor pameti, da se uredé na podstavi starih tradicij in slovanske kulture, v tem ko imajo avstro-ogerski Slovani tudi v tem pogledu vse gospodovalne narode in stranke proti sebi.

Lamanskij pozna izvestno neugodno položenje avstro-ogerskih Slovanov, sosebno še teh, ki so brez organizacije cirilometodijske cerkve. Slovencev n. pr. bi on ne pošiljal v Berolinski parlament na iztreznenje, tudi bi jih ne prepuščal tujim vplivom ali kakim Stambulovom, ker to bi bili vdarci, pod katerimi bi se Slovenci ne iztreznili, ampak bi podlegli. Tem avstro-ogerskim Slovanom pa, ki s separatistiškimi težnjami postavljajo programe na svojo roko ter prepuščajo šibkejše krvne brate v onemoglih borbah, bi pa utegnili isti Lamanskij priporočati kak poseben lek, in bilo bi dobro, da bi ga vzeli šovinisti, kjer koli se nahajajo, sami v potrebno ozdravljenje.

Lamanskij pa niti Bolgarom brezuslovno ne prokuje notranje samouprave in svobode; njim in vsem Slovanom kaže na potrebo skupnega literaturnega jezika. Ker pa imajo Bolgari še posebne kulturne vezi, katerih nimajo Čehoslovani, Slovaki, Hrvati in Slovenci, je jasno, da bi ruski mislilej zahteval pri teh Slovanih tudi enakih drugih kulturnih vezij. Brez takih skupnih pomočkov se niti pri podeljeni ali doseženi notranji samoupravi in svobodi ne morejo mali slovanski narodi primerno razvijati.

Takó je Lamanskij iz nova v pogledu na Bolgarsko naglašal principe in uslovja, po katerih se jim je treba ravnati na zunaj in na znotraj. V nazorih njegovih gledé na sedanje položenje Bolgarske so podana načela vsem ne-ruskim slovanskim narodom: i navidezno

samostalnim i dejanski zavisnim na zunaj. Na zunaj formalno samostalni mali slovanski narodi ne smejo nikdar misliti, da so ali da ostanejo tudi dejanski samostalni; zato jim je treba gledati, v kako konstelacijo se postavijo na zunaj, kolikor je zavisno od njih moči in volje. Na znotraj morejo tudi ti formalno samostalni narodi razvijati se svobodno, vendar le pod dvojnim uslovjem, prvič, da se ne odrečejo nikdar skupnim kulturnim vezem, drugič da se v zunanji politiki postavijo takó, da jim ne bodo tuji vplivi nikdar uničevali ali izpodkopovali skupnih slovanskih kulturnih pomočkov in pospešil.

Mali slovanski narodi pa, ki nimajo politiške samostalnosti na zunaj, dolžni so skrbeti, do dosežejo vsaj notranjo svobodo za kulturno razvijanje, a to dosežejo le v primernem skupnem postopanju, pri katerem bi ne bilo potreba Lamanskemu ali kakemu drugemu mislitelju pošiljati jih v Berolinski velikonemški parlament, da se iztreznejo še le tam. Pri takem jednotnem in složnem postopanju morejo tu mišljeni slovanski narodi doseči potrebne narodne avtonomije, in konečno tudi obnovljenje svojih historijskih prav, s tem pa sebosno večo svobodo za razpolaganje z gmotnimi sredstvi. Kulturno primerno pa se niti v takem, torej ugodnišem položenu, nego je sedanje, ne bodo ti narodi razvijali, ako se ne poprimejo tudi skupnih kulturnih vezij, analogno, kakorsne rabijo Nemci, Francozi, Angleži, Italijani in vsi veliki civilizovani narodi. Govor Lamanskega obseza, kakor vidimo, vsa načela, katera so malim slovanskim narodom potrebna za notranjo svobodo in primerno kulturno razvijanje. Notranja svoboda je le sredstvo za kulturne potrebe; kulturni razvoj je najviše, kar je možno želeti slovanskim narodom, naj si bodo manjši ali veči, šibkejši ali močnejši. Le, če se ojačijo kulturno, bodo mogli svojo svobodo dosežati in doseženo povoljno braniti. Lamanskij se temu nadeja pri Bolgarih in drugih ne-ruskih Slovanih; zato je dal lekcijo neposredno Bolgarom in tudi ruski politiki, posrednje pa vsem malim slovanskim narodom, in v tem tiči pomen neobičajnega govora velikega, tudi politiškega ruskega mislitelja.

O shodu zaupnih môž v Ljubljani.

Sedanji shod zaupnih môž, ki je bil 29. nov. t. l. v Ljubljani pri soudeležbi Slovencev vseh pokrajin in istrskih Hrvatov, je bil tak, da je nekaj dosegel, nekaj pa razkril. Resolucije njegove, kakor jih je urejene priobčil najprej „Slovanski Narod“, pripovedujejo same po sebi mnogo; ali one ne morejo same na sebi kazati, kakó so nastale, zakaj so ravno take, in kakó jih je treba ocenjevati gledé na slovenski razvoj in napredek. Zato potrebujejo pojasnila.

Obširne resolucije, kljubu popravkom in dodatkom k prvotnemu, zaupnim možem poslanemu tekstu, so vendar ponižne, pohlevne in v pogledu na obče in specijalno slovensko politiško položenje jako malo obsežne. Tekst sam hoče njih nerazsežnost opravičevati s tem, da so zasnovane le za „sedaj“. Ta „sedaj“ je pa za Slovence toliko neugoden, da jih sam po sebi ne more opravičiti, temveč bi bil moral prisiliti k veči odločnosti in primerniše zasnovanim resolucijam. Da se ni pospel shod do večje rezkosti in dalekosežnosti v svojih zaključkih, dokazuje le, kakó na neugodnem so Slovenci sedaj ne le nasproti sistemu, osrednji vladi, pokrajinskim politiškim razmeram, ampak tudi doma, sami med seboj.

Dejanski se je na shodu pri razpravljanju posamičnih toček bolj in bolj kazalo, da ima shod namero, prvič pomagati, da začne na Kranjskem organizovati se narodna stranka, drugič da odobri postopanje tistih državnih poslancev, ki so iztopili iz konservativnega kluba in zajedno iz koalicije, in tretjič, da se obsodi postopanje protislovanske domače stranke na Kranjskem, zajedno tudi postopanje tistih slovenskih drž. poslancev, ki še vstrajajo v Hohenwartovem klubu in v koaliciji.

Na shodu je bil izbran predsednikom dr. Ferjančič, ki je zunaj koalicije, ki pa ni pravi opozicionalec. Sebe in druge tovariše je moral zagovarjati, in vodil je takó spretno razpravljanje, da se mu je posrečilo, pridobiti odobrenje shoda za sedanje njegovo in njegovih tovarišev politikovanje.

Z druge strani je razvideti iz poprečno mehko zasnovanih in sklenenih resolucij, da se je treba narodni stranki na Kranjskem boriti proti latinizatorski stranki.

Narodna stranka kranjska je zaradi latinizatorske stranke sprejela vse tiste točke, ki jih hoče imeti katera koli poštena konservativna stranka, in je vse odstranila, nad čimur bi se mogli izpodtikati tudi najstroži člani konservativne stranke. Iz tega se dajo najbolje razlagati nekateri odstavki sprejetih resolucij.

Ti odstavki pa svedočijo, prvič, kakó daleč je zabredla latinizatorska stranka v pogledu na stari pošteni skupni narodni program, a zajedno kažejo, da je bila narodna stranka prešibka, ali pa premalo delavna, ko ni mogla ubraniti, da bi se ne zasejalo med množice preprostega naroda seme protislovanskega delovanja.

Kljubu ustopkam ali koncesijam, za katere se je odločila narodna stranka nasproti latinizatorski stranki, in kljubu odobravanju sedanjega politikovanja boljših oportunistov, stoječih zunaj koalicije v državnem zboru, je pa v sprejetih resolucijah vendar tudi takih izjav, ki kažejo na znaten napredek.

Niti to ni malenkost, da se iz nova in dosledno izreka shod za skupno postopanje z istrskimi Hrvati, in z Hrvati v obče. Resolucije se izrecno opirajo na

sklepe shoda z l. 1890, in tu je bilo omenjeno tudi državno historičsko pravo.

Napredek je pa posebno v tem, da se shod zaupnih množic izjavlja za kulturno vzajemnost z drugimi Slovani, in da zahteva, da naj se ta vzajemnost goji s primernimi sredstvi. V pripoznanju te potrebe je izražen važen del slovanskega kulturnega programa, in je s tem priznana dolžnost, da se posebno novinstvo začne premišljevat in razpravljati to točko.

Druga resolucija izrecno postavlja na čelo „narodno avtonomijo“, in je s tem med Slovenci oficijalno uveden terminus technicus „narodne avtonomije“, ki pomenja za Slovence sicer isto, kar „Zedinjena Slovenija“, drugače pa mnogo več, ker izraža načelo, veljavno za vse avstro-ogerske narode, zlasti pa za te, ki niso gospodovalni. Sprejetje tega izraza za slovenski politično-nacionalni vzor utegne v posledicah ostati najvažnejša točka vsega shoda.

Jednako je shod soglasno obsodil koalicijo tudi z razlogom, da „načelno vzdržuje protislovanski sistem“. Polovičarstvo sedanjih državnih poslancev, ki so zunaj koalicije, dovoljuje sicer eventualno podpirati isti protislovanski sistem, ne izraženo mišljenje bode v svoj čas zahtevalo tudi primernih praktičnih izvodov.

Latinizatorsko protislovansko stranko je shod soglasno obsodil, zajedno jej po resolucijah pripravil pot, da se povrne k staremu narodnemu programu, v katerem je izrecno vključen tudi verski program. Nacionalna avtonomija, katero je shod odobril tudi po izraženju, vključuje zajedno tako organizacijo, v kateri se more najboljše ščititi vera in cerkvena avtonomija, torej tudi verski in cerkveni interes slovenskega naroda. Ako tako zvana konservativna stranka kljub temu ostane na protislovanskem stališču, dokaže s tem še bolj, nego poprej, da je ona zavisna stranka, zavisna od činiteljev, kateri jej narekujejo nenarodno, protislovansko in zajedno tako politiko, katera ne more biti na korist niti konservativnim, verskim in katoliško-cerkvenim interesom.

Narodna stranka je obnovila celó svoje stare ime, in je s tem, da je opustila pridevek „napredne“ stranke, tudi formalno ugladila pot, da se „konservativna“ stranka povrne k staremu, dejanski najkonservativnejšemu slovenskemu programu.

Narodna stranka kranjska bode vsled sklepa skupnega shoda odslej imela „zvršilni odbor“. Od delovanja in poštevanja tega bode zavisno, koliko se more zboljšati narodno delo na Kranjskem in skupno delovanje z vsem slovenskim narodom. Shod je še posebe dostavil vzajemno delovanje vseh slovenskih pokrajin z Istro vred, da se zasnuje organizacijski fond, ki bi pospeševal dejanski tako vzajemnost, se posebno pa deloval na bolj jednotno postopanje narodnega novinstva. Tudi druge sklenene točke so priznanja vredne. Takó se je shod izrekel načelno za občje volilno pravo in je sprejel

mного važnih gospodarstvenih predlogov poleg obširnih razprav o narodno-gospodarskem programu in delovanju.

Tržaški in istrski zaupni možje so poštevali kranjske razmere in hudo položnje slovenskega naroda po vseh pokrajinah; zato so predlagali k prvotnemu zasnutku resolucij le take popravke in dodatke, katere bi mogel sprejeti shod, ki ni sestajal le iz državnoborskih poslancev in kranjskih Slovencev, ampak iz skupin vse Slovenije in istrskih Hrvatov. Omenjeni zaupni možje so povdarjali potrebo vzajemnega tudi političkega postopanja, imenoma avstro-ogerskih Slovanov. To je shod odklonil, in da je bilo to prisotnim državno-zborskim poslancem, ki niso v koaliciji, prav in ugodno, je lahko umevno, ker se niti sami niso še pridružili načelno in formalno k sedanji državno-zborski opoziciji.

Tržaški in istrski zaupni možje so nadalje predlagali k uvodu II. resolucije, da Slovenci ne težé samo po narodni avtonomiji, ampak da poštevali tudi razna državna prava, specijalno historičsko državno pravo hrvatsko. Tu je treba pomniti izraz „poštevati“, ki pomenja mnogo manj nego „težati“. Druga resolucija ni prišla v uvodu na razpravljanje, in da se ni presojeval ta uvod, je krivo gotovo tudi spretno vodstvo predsedništva. Dr. Ferjančič in nekateri poročevalci so naglašali, da taki predlogi sezajo dalje, nego seza namera tega shoda; toda gospoda ni uvaževala, da tržaški in istrski zaupni možje so hoteli podati le izjavo, analogno, kakor jo da vsak češki, mladočeški ali staročeški poslanec, kedar stopi v državni zbor. Tudi češke deklaracije niso aktuvalnega pomena in za „sedaj“.

Ali ponavljajo jih, da utrdijo in ohranijo svoja načela nasproti vsem merodavnim činiteljem in nasprotnim strankam. Vzore je treba vedno povdarjati, tudi če ni nadeje, da se izvrše uže „sedaj“! In isti shod v Ljubljani je 29. dne nov. 1894 sprejel vendar jeden del uvoda tržaških in istrskih Hrvatov, ki pravi: Slovenci, „težeči po narodni avtonomiji“. To je, žalibog, vendar vedno šele idejal in ne dejstvo; idejal, od katerega se daleč odmika obsežna dispozicija iste II. resolucije, kateri je ta idejal postavljen na čelo. Analogno bi se bilo moglo postaviti na čelo „poštevanje“ raznih državnih prav. To se ni zgodilo, in to je nedosledno, vzroki pa se lahko uganejo.

Shod je sprejel razlog, da je potreba koalovanim slovenskim drž. poslancem izstopiti iz koalicije, ker se ž njo načelno vzdržuje protislovanski sistem, ostal pa je na pol poti, ko je odklonil drugi razlog, vsled katerega naj bi vsi slovenski poslanci ostali ne le zunaj koalicije, ampak naj bi tudi skupno postopali s slovenskimi opozicijonci, kakor so nasvetovali tržaški in istrski zaupni možje. Iz Ljubljane so poročali tudi v Slovincem prijazne liste, češ, da shod je ugnal te trž. radikalce se posebno tudi z odklonitvijo tega argumenta. V nasprotnih listih pa so ovadili shod, da je

najprej glasoval za skupno postopanje s pravičnimi Nemci, torej zlasti z nemškimi antisemiti in krščanskimi socialisti, da pa je potem sam preklical svoje odobrenje takega postopanja. Vsled nepoštenega ovajanja mora priti resnica na dan.

Tržaški in istrski zaupni možje, priporočivši skupno postopanje s slovanskimi opozicijonci, glasovali so tako tudi za predlog o skupnem postopanju s pravičnimi Nemci. Shod je dvakrat glasoval o tem predlogu; prvič ga je sprejel, rekli bi, jednoglasno; pri drugem glasovanju pa so vzdignili roko zanj izključno tržaški in istrski Slovani poleg 2, 3 drugih udeležnikov. Shod je moral preklicati svoj sklep, ako je hotel rešiti državne poslance, ki stojé zunaj koalicije, pa niso v nikaki odločilni formalni zvezi z drugimi slovanskimi opozicijonci. Saj vendar ni mogel shod na zunaj pokazati se v taki svetlobi, da odobruje vezanje s pravičnimi Nemci, da pa odmeta skupno postopanje s stalno pravičnimi slovanskimi opozicijonci. Iz te stiske je moral shod sam sebe rešiti, in za to rešitev je tudi šlo samim prisotnim drž. poslancem, kakor se je videlo iz čudnih principov, katere je dr. Gregorčič razvijal na shodu gledé na skupno postopanje s slovanskimi opozicijonci, in se je še sosebno kazalo pri postopanju shodovega predsednika, g. dr. Ferjančiča, ki si je sam dal zadnjo besedo o predlogu tržaških in istrskih zaupnih mož. Poslednji niso mogli več popravljati njegove trditve, kakor da bi uže res sestajala prava slovanska združena protikoalicija. Takó se je polovičarstvo samo kazovalo tudi na shodu, in še toliko modri niso bili, da bi bili vsaj molčali na zunaj. Hoteli so pobiti tržaške Slovence s pristranskim poročilom v „Reichspost“, a so razkrili navskrižje, v katero so zašli ravno s tem pred zunanjim svetom, sosebno pa slovanskim.

Ta točka o odobrenju postopanja drž. poslancev ki so zunaj koalicije, in pa nezadostno utemeljevanje razlogov za izstop drugih poslancev, ki so še v koaliciji, ja najbolj senčna shodovega razpravljanja. Zato pa je bila neprevidnost uže v tem, da se je izvolil shodu predsednik iz srede poslancev, katerih postopanje je imel shod še le odobriti. Takta pa tudi dr. Ferjančič ni pokazal v tem, da je sam zagovarjal sebe in tovariše pred shodom, ne da bi imel za njim še kdo drugi besedo. Taktno tudi ni bilo, da se je takoj ob začetku zborovanja povdarjalo, da naj govori vsak govornik po največ 10 minut, a so se potem čitali dolgi gospodarstveni programi, kateri so zaprečili, da niso prišle vse točke v razpravljanje.

O drugih netaktnostih, ki so se zagrešile začetkom in koncem shoda, kakor tudi brzozavno in po dopisih, vse nasproti tržaškim in istrskim Slovanom, pa tukaj rajši molčimo, ker nam gre za stvar, in ta stvar konečno je vendar pridobila na shodu, dasi ne popolnega vspeha. Ko bi povpraševali, ali je bolje ali slabše,

da se je zvršil shod, menimo, da vsekakor premaguje solčna stran, in da vse skupaj vzbujajo nadejo, da narodni interesi pridobé mnogo ravno vsled tega shoda. Prišli so odbrani možje v „zvršilni odbor“, in ta je dobil zajedno zadačo, da pripravi potrebno, da se skliče v kakih 4 mesecih še drug shod, na katerem se bodo razpravljale bolj narodno-gospodarske točke.

Ta shod, ki je bil takó rekoč prva poskušnja, da so se razpravljale težke in tudi kočljive točke pri soudeležbi mnogoštevilne in narodno-zavedne inteligencije, je pokazal in razkril toliko, da se laže odstranijo v bodoče sedanji nedostatki. Kranjska narodna stranka se ni mogla še na tem shodu pospeti do tiste stopinje, na kateri je dolžna stati vsled občih dejstev. Ona je to na shodu odkrito in nekoliko tudi prikrito pripoznala. Skušnja prošlega desetletja in sedaj tej narodni stranki naložene dolžnosti jo silijo, da se poprime zaresnega, odločnega in doslednega delovanja. Popuščanje in zanemarjenje pravega narodnega programa, razširjenega po zahtevah izpremenjenega in trajajočega položaja nasproti avstro-ogerskim Slovanom, se je ravno nad kranjsko narodno stranko in vsled tega nad Slovenci v obče maščevala dovolj, in to, kakor se nadejamo, ostane nauk, da po završenem shodu narodne inteligencije prične intezivniše in živahnije življenje na Kranjskem, in da bode potem isto pravilniše gibanje izdatno in blagovoljno vplivalo tudi na periferijo slovenskega naroda. Zadnja letaja Kranjsko in kranjsko središče tudi vsled mlačnosti, popustljivosti in premalo slovanskega postopanja kranjske narodne stranke nekako kot môra tlačilo slovensko gibanje tudi ob mejah idealne Slovenije; namesto da bi središče spodbujalo in dramilo, je potrebovalo ono oživljenja, podpiranja in celó — svarjenja, in je tako opominjanje tudi dobivalo od obmejnih pokrajin. Tako ne sme več biti potem, ko je sedanji shod podal mnogostransko direktivo in moč za primerno organizacijo na Kranjskem, vsled katere naj bi život, t. j. slovenski centrum, delil silo življenja svojim delom, ne pa na robe. Ako se obistinijo take opravičene nadeje, potem dobi shod 29. nov. tisti pomen; v pogledu na kateri so se ga radostno udeležili rodoljubi raznih slovenskih pokrajin in iz Istre.

Resolucije zaupnih mož v Ljubljani.

Shod zaupnih mož se je vršil v Ljubljani dne 29. novembra. Došlo je 456 rodoljubov, največ s Kranjske, potem s Tržaškega in Istre, po nekoliko tudi s Štirskega in Koroškega. Dasi sedanja protislovanska „konservativna“ stranka ni udeležila se shoda, došlo je vendar tudi nekoliko svečenicov, in med temi sta bila arhivar Koblar in drž. poslanec dr. Anton Gregorčič celó poročevalca, prvi o koaliciji, drugi o osnovnem šolstvu. Bilo je več deželnih in državnih poslancev. Na predlog staroste slovenskih politikov g. Luke Svetca, ki

je otvoril zborovanje, bili so izvoljeni drž. poslanec dr. Ferjančič predsednikom, dež. poslanec dr. Karol vit. Bleiweis-Trsteniški in drž. posl. grof Al'fred Coronini pa podpredsednikom; shod je seobno oduševljeno pozdravil poslednjega. Zborovanje se je vršilo od 9 $\frac{1}{2}$ —12 ure dopoludne in od 3 $\frac{1}{2}$ —7 ure zvečer. Poročali so o raznih točkah g. Svetec, dr. Gregorčič, dr. Majaron arhivar Koblar, dr. Triller, notar Gruntar. Pri posamičnih točkah se je udeležilo razprav poleg poročevalcev tudi več drugih gospodov, med njimi seobno s Tržaškega, kar je umevno, ker je bilo došlo od njih največ dodatkov in popravkov. Posezali so v razgovorjanja: prof. Mandić, odvetnik dr. Gregorin, urednik Jakić, urednik Podgornik, posl. Ivan Hribar, dr. Tavčar, posl. Kersnik, posl. Lenarčič, krojaški mojster Kunc in morda še kdo drugi poleg poročevalcev in predsednika. Razpravljanje je bilo ves dan živahno, tu pa tam celó animozno; animoznost se je kazala seobno nasproti Tržaškim udeležnikom razgovorov. Ti, ki so bili na shodu, vedó, kdo zasluži grajo v tem pogledu. Poročevalci so bili kos svoji zadači, in sta seobno Svetec in Koblar vzbujala silno oduševljenje. Dve točki je shod sprejel brez razpravljanja, ker je bila potekla uže ura. Bilo je preveč snovij za jeden dan; vrhu tega je predsednik — vsaj mi sodimo tako — vodil zborovanje takó, da niso prišle vse resolucije na vrsto, pri katerih bi bili trž. in istrski Slovani iméli priliko, zagovarjati svoje dostavke. V obče se niso resolucije razpravljale v tisti vrsti, v kateri so bile v prvotnem tekstu in so v sprejetem tekstu razrejene.

V poročilih je mnogokak stavek vreden posebnega uvaževanja; gospodarskih razprav, katere sta čitala dr. Triller in g. notar Gruntar, se shod celó ni dotaknil. V vseh teh pogledih bode morda primerno, da se povrnemo tudi v našem listu k shodovim poročilom in razpravam.

Kranjski udeležniki so na shodu posebe izvolili 15 nasvetovanih móž v zvršilni odbor narodne stranke. Med temi so najbolj znani, spretni in zaslužni rodoljubi kranjskih Slovencev.

Resolucije, katere je sprejel shod zaupnih móž, je „Slov. Narod“ priobčil v celoti. Dasi je tekst obsežen seobno pri drugi resoluciji, priobčimo jih vendar tudi mi v skupnosti. Tržaški in istrski rodoljubi so kot zaupni možje poslali bili pismeno nekoliko popravkov in dodatkov ter so iste posebe na shodu zagovarjali in priporočali. Kolikor so se isti dodatki in popravki vložili v tekst sprejetih resolucij, smo jih v našem tisku podčrtali. Resolucije se sedaj glase:

Danes na shodu v Ljubljani zbrani zaupni možje izjavljajo, posvetovavši se o političnem položaju in o tem, kako se je Slovincem in *istrskim Hrvatom* v bližnji bodočnosti ravnati, in zakaj se jim je na političnem polju v prvi vrsti potezati, naslednje:

I. Vsi za ohranitev slovenskega in *hrvatskega* naroda in njegove zemlje, za gojitev in nekršeno javno veljavo slovenske in *hrvatske* narodnosti slovenskega in *hrvatskega* jezika vneti Slovenci in *istrski Hrvatje*, katerim je zlasti tudi pri srcu, da se s *primernimi sredstvi* razvija kulturna vzajemnost z drugimi slovanskimi plemeni, naj se za odločno in neomahljivo de'lo v ta namen združijo in organizujejo po vseh slovenskih pokrajinah in v *Istri*.

II. *Slovinci, težéji po narodni avtonomiji, in istrski Hrvatje* naj za sedaj v svoj politični in parlamentarni program vsprejmo vse one težnje, katere so določili slovenski in istrsko-hrvatski poslanci na shodu dne 2. oktobra 1890. v Ljubljani, katere pa še do danes niso izpolnjene. Slovenskemu in *hrvatskem* uradovanju vlada več ali manj očitó še vedno nasprotuje ter namešča v slovenskih pokrajinah in v *Istri* pri sodnih, kakor pri političnih in drugih oblastvih

uradnike, našej narodnosti protivne, ne da bi bili niti vselej zmožni slovenskega, *oziroma hrvatskega* jezika v govoru in pisavi in ne da bi to zmožnost izkazali na zanesljiv način. Vlada tudi ne čuva nad tem, da bi se oblastva v poslovanju s slovenskim in *hrvatskim* prebivalstvom pesluževala slovenskega, *oziroma hrvatskega* jezika. Le-to opazuje se skoró brez izjeme pri administrativnih oblastvih vseh stopinj in še celo v kronovini kranjski. Dopusča se dalje, da najvišje sodišče in višja deželna sodišča nasproti obstoječim zakonom in naredbam v slovenskih in *hrvatskih* pravnih stvareh ne izdajajo razsodbe in odlokov v slovenskem, *oziroma hrvatskem* jeziku, in da se pri sodiščih prve stopinje, osobito izven kronovine kranjske, s slovenskimi in *hrvatskimi* strankami nasproti mnogim, v smislu člena 19 tem. zak. izdanim naredbam sestavljajo zapisniki in izdajajo razsodbe in odloki v nemškem ali italijanskem jeziku, in da se v ravno teh jeziki izdajajo obtožnice proti slovenskim in *hrvatskim* obdolžencem in vodijo obravnave, porotne in druge, celó s pripomočjo tolmačev. Tudi se pri viših deželnih sodiščih ne imenuje zadostno število slovenščine, *oziroma hrvatsčine* zmožnih vo-tantov, kar občutno krati hitro in dobro judikaturó. Nadalje se opazuje, da se iz slovenskega Štajerja sistematično izrivajo slovenski sodni uradniki, čeprav so večkrat domačini.

Ljudska šola še vedno ni vrejena na podlagi verskega izpovedanja in z izključivo maternim kot učnim jezikom, pač pa so ljudske šole osobito na slovenskem Koroškem skoraj do cela nemške; slovensko prebivalstvo v Trstu in Gorici istotako za svoje otroke že več let brez vspeha zahteva slovenskih šol, in v javne, kakor tudi zasebne nemške in italijanske ljudske šole se vsprejemajo slovenski in *hrvatski* otroci.

V *Istri* je posebno velik nedostatek *hrvatskih, oziroma slovenskih šol, ter se hrvatski in slovenski otroci mučijo z italijanskim poukom.*

Te za kulturno državo v mnogem oziiru nečastne razmere na polji ljudskega šolstva imajo se prej kot prej odpraviti. Dopusča, in po javnih funkcionarjih se naravnost podpira pogubljivo germanizatorno delovanje nemškega „schulvereina“, ki načeloma zastavlja svoje moči za protikatoliško in protislovensko šolo, kakoršen namen ima tudi nič manj obsodbe vredna „lega nazionale“. Zategadelj in dokler se te krivične razmere temeljito ne izpremené, je vsakemu zavednemu Slovincu in *Hrvatu* prva dolžnost, da se s polno ljubeznijo okleneta naših predragih nam družeb sv. Cirila in Metoda, ki ju s tem goreče priporočamo vsemu slovenskemu in *hrvatskemu* narodu; hkrati pa se odločno protestuje zoper to, da se mora v Slovincih, ter zlasti izven Kranjske, in v *istrskih Hrvatih* skoro povsod še vedno zgol narodna požrtovalnost boriti za ono pravično vrejeno ljudsko šolstvo, katero ustanavljati, vzdrževati in braniti je dolžnost javnih, po zakonu poklicanih faktorjev. Istotako se je nam potegovati, da se zakonitim potom zabrani, da bi se v ljudske šole vsprejemali otroci, ki niso večji učnemu jeziku, dasi imajo pri roki šole z maternim učnim jezikom. Vrhu tega se je v najnovejšem času za Štajersko izvršilo imenovanje v nadzorstvo za ljudske šole, po katerem se tamošnje slovensko ljudsko šolstvo postavlja naravnost v nevarnost. Za štajerske in koroške Slovence je pa sploh vitalnega pomena, da se deželni šolski sveti v smislu Ljubljanskega programa z dné 2. oktobra 1890. razdelé ter tako odstrani terorizovanje Slovencev po brez-ozirnih nemških večinah v dotičnih deželnih šolskih svetih.

Ravno tako se naše srednje šolstvo od strani vlade zanemarja ter se odklanja ne samo potrebna ustanovitve slovenskih srednjih šol ter *hrvatske gimnazije v Puzinu*, nego cele ustanovitve slovenskih, *oziroma hrvatskih* vsposrednic na nižjih oddelkih gimnazijev v Celji, v Gorici, Trstu, *Pulji* in

Kopru. In na realki Ljubljanski je vspeorednica za Slovence le v tem različna od vspeorednice za Nemce, da se veronauk poučuje slovenski, ter je slovensčina obvezen učni predmet. *Narodne srednje šole, ali vspeorednice so potrebne zlasti tudi zaradi tega, ker se drugače protivno členu 19. tem. zak. sili slovenska in hrvatska deca v pripravljalne razrede ter se takó Slovenci in Hrvatje postavljajo v drugo vrsto narodov.*

Za nujno potrebno se smatra, da ustanovi vlada v Ljubljani strokovno šolo za stavbinski obrt, oziroma da ustanovi višo državno obrtno šolo s stavbinsko-tehniškim značajem s slovenskim učnim jezikom. Meščanske, niti trgovske slovenske šole nimamo.

Naglašajoč te zahteve kakor najnujnejše, pozivljejo se slovenski in hrvatski deželni in državni poslanci, da se združeni z vso odločnostjo potezajo za izpolnjenje teh zahtev ter za to, da se odpravijo navedene, naše narodnosti škodljive, zakonom in naredbam protivne razmere. Oni se dalje pozivljajo, da se v pospeševanje in olajšavo povoljnega rešenja teh zahtev potezajo za izvršitev vseh, v omenjenem programu z dné 2. oktobra 1890. nasvetovanih sredstev.

Delovati je torej povsod na to, da se poverijo z deželno-zborskimi ali državno-zborskimi mandati samó taki možje, ki se zavežejo, odločno in dosledno zastopati označene narodne težnje.

III. Sploh bodi vsakega Slovenca in *Hrvata* dolžnost, da izvršuje svoje politične pravice v smislu tega programa, da svojemu jeziku daje veljavo pri vsaki priliki in da snuje ali podpira socialna, kulturna in gmotna podjetja narodnih Slovencev in *Hrvatov*.

IV. Koalicija parlamentarnih strank, podpirajoča vlado, katera zahteva, da mirujejo večja politična vprašanja, kakršno je brez dvojbe tudi narodno vprašanje, je izvršenju našega narodnega programa kvarna, in vsi naši zastopniki bi jo morali pobijati. Postopanje slovenskih državnih poslancev, stoječih izven koalicije, se torej odobrava, koalirani slovenski poslanci, kateri so se zavezali izstopiti iz koalicije, če se jim od vladne strani ne da poročstva za ugodno rešitev narodnih teženj, se pa pozivljejo, da izstopijo iz koalicije, in to ne samo radi tega, ker se to poročstvo ni dalo in se ga tudi v bodoče ni nadejati, *nego tudi zato, ker se s koalicijo načelno vzdržuje protislovanski sistem.* Najnovejši dogodki proti dvojezičnim napisom na sodnih poslopih v Istri pričajo, kako protivna je koalicija narodni enakopravnosti, in dokazujejo, da slovenski, v koaliciji stoječi poslanci še tej trohi enakopravnosti ne morejo do veljave pripomoči.

V. *Slovenci in istrski Hrvatje kot versko-nravstveno in dinastično čuteči narod zahtevajo izvedbo politične enakopravnosti, zlasti uvedbo občne volilne pravice in pravično uredbo volilnih okrajev.* Dalje naj se vsa skrb obrača na zdrav napredek narodnega gospodarstva, zlasti na nezavisnost od tujega kapitala, podpiraje slovenske in *hrvatske* posojilnice in hranilnice, katerim bodi mestna hranilnica Ljubljanska središče — in na zboljšanje gospodarskih razmer poljedelskega, trgovskega, obrtnega in delavskega stanu. V tem oziru se z veseljem pozdravlja krščansko-socialno gibanje.

VI. Konstatuje in obžaluje se da se je deloma osobito na Kranjskem zapustil slovenski narodni program, v katerem se slovenska narodnost ne nahaja kot smoter, in kateri daje potuho popustljivosti in bezbriznosti v narodnih vprašanjih, kakor osobito na obžalovanja vruden način dokazuje od slovenskega deželnega odbora kranjskega izdana in od one strani odobravana prepoved samoslovenskih uličnih napisov v Ljubljani. Priznavajo se pa načela katoliške vere kot trden temelj razvoju slovenskega naroda, ter se izreka želja, da bi

na tej in na narodni podlagi zložno sodelovali vsi Slovenci v težkem boji za narodov obstanek.

VII. Sedaj organizovano delovanje v vse te namene na Koroškem, Primorskem in Štajerskem naj pripoznajo in krepko podpirajo vsi Slovenci in *Hrvatje.* Na Kranjskem pa naj se v iste namene združijo in organizujejo vsi Slovenci pod starim imenom slovenskih rodoljubov kot „narodna stranka“; njeno delovanje naj vkupno z odborom zaupnih mož vodi izvršilni odbor v Ljubljani, kateri bo tudi v neprestani delavni dotiki in vzajemnosti s političnimi vodstvi izvenkranjskih Slovencev, oziroma *istrskih Hrvatov.*

V dosego organizovanja narodna dela in vzajemnosti med nami v vseh pokrajinah naj se skrbi za jednotno postopanje narodnega časnikarstva in za krepko podporo istemu v duševnem in gmotnem oziru. Posebno naj se skrbi za ustanovo skupnega organizacijskega fonda. —

„Slov. Nar.“ pristavlja med drugim: „Kar se tiče besedila, da se po vseh točkah izrecno poudarja „istrsko-hrvatstvo“, zgodilo se je to na predlog Tržaških in istrskih zaupnih mož, dočim je osnovalni odbor bil zastran gladkejše dikcije samo na jednom mestu v točki II. naglašal, naj se slovenski deželni in državni poslanci združeni s hrvatskimi in podpirajoč jih pri sličnih hrvatskih razmerah z vso odločnostjo potezajo za izpolnjevanje naših zahtev.“

Kakor n. pr. predlog dež. poslanca g. Ivana Hribarja, da se zasnuje *hipotetna banka*, po organizaciji važna za vse Slovence in istrske Hrvate, sprejel je shod tudi predlog tržaških in istrskih zaupnih mož, ki se glasi: „Kot važno sredstvo v dosego ter narodno gospodarskih teženj smatra se zasnova velikega denarnarnega zavoda, da se s tem paralizuje pogubni vpliv tujega kapitala.“

V imenu Idrijskih delavcev so od iste strani predlagali in podpirali predlog, da bi narodna stranka zaosnovala, oziroma podpirala osrednji delavski list, namenjen dalavcem vseh slovenskih pokrajin. Shod je sprejel Hribarjev in poslednja dva predloga z nalogo, da jih pretresa izvršilni odbor narodne stranke.

Tržaški in istrski zaupni možje so pri prvi resoluciji predlagali, naj se vloži v tekst: „da se s primernimi sredstvi razvija kulturna vzajemnost z vsemi Slovani, politiška vzajemnost pa z avstro-ogerskimi Slovani“. — Iz sprejetega teksta se vidi, da je popolnoma propadel drugi del stavka.

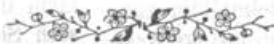
Pri II. resoluciji so isti zaupni možje predlagali, naj bi se uvod glasil: „Slovenci, težeči na prvem mestu po organizaciji narodne avtonomije, poštevajo zajedno zgodovinska prava avstro-ogerskih Slovanov, posebno pa zgodovinsko hrvatsko državno pravo, a za bližnjo bodočnost oziroma do ugodniših državnozbornih zvez“, naj se v pol. itd. Iz tega uvoda je shod sprejel samo prvi del, *narodno avtonomijo.*

Pri IV. resoluciji so priporočali ter povdarjali trž. in istrski zaupni možje, da naj se ne odobruje postopanje slovenskih poslancev, sedaj stoječih zunaj koalicije, ampak jedino *izstop kot tak.* V tem so propadli. Nadalje so priporočali izstop v koaliciji še stoječih slovenskih poslancev z naslednjo motivacijo: se pozivljajo, da iztopijo iz koalicije „ne toliko radi tega“, ker se to poročstvo ni dalo in se ga tudi v bodoče ni nadejati, „temveč radi tega, ker se s koalicijo načelno vzdržuje protislovanski sistem, in ker je slovenskim poslanecem treba iskati mesta le v krogu slovenskih opozicijskih poslancev.“

Iz sprejete IV. resolucije je razvidno, da se je sprejel le prvi razlog, in še ta v pohlevnišem smislu („in to ne samo radi tega“ namesto „in to ne toliko radi tega“); drugi, najvažnejši in najodločilniši razlog je propadel.

Res je, da shod je sprejel več popravkov in dodatkov trž. in istrskih zaupnih množ; tudi niso oni glasovali nikjer proti resolucijam, kakor so se priobčile: le za te resolucije v skupnosti niso mogli glasovati, ker so propadli z nekaterimi dodatki, oziroma odstavki teh dodatkov pri I., II. in IV. resoluciji. Ker so smatrali take dodatke za prevažne in bistvene nasproti sedanjemu položaju in tudi nasproti „bližnji bodočnosti“, so tržaški in istrski zaupni možje na koncu razprav po g. prof. Mandiću dali prečitati naslednjo izjavo:

„Ker so bili pri današnjem shodu odklonjeni najbistveniji dodatki in popravki naši, izjavljamo tržaški in istrski zaupni možje, da nas danes vsprejete resolucije v celoti ne vežejo, ter da se vzdržimo glasovanja o resolucijah v skupnosti. Pripravljani pa smo vsekdar, kakor do sedaj, podpirati narodno stranko kranjsko, v kolikor bode izvrševala čisti narodni in verski program“. Podpisani so: M. Mandić dr. Gregorin, F. Podgornik, Ivan Gorjup, Ivan Vatovec, Ivan Balanč, A. Jakić, I. Mankoč, Sl. Jenko, Stemberger in Maks Cotič.

Iz S. Gregorčičevih poezij.

7.

Projekt.

Da solncece božje je zlato,
Da mesec je čisto srebró,
Kdo hotel o tem bi dvomiti?
Saj pevci pojo nam takó.
Oh, da so mi dane peruti,
Kako bi jih naglo razpel,
Vzletel bi na one svetove,
Na njih bi obsedel vesel.
Prekoval bi v dolarje luno,
In solnce v cekine suhé,
Morda bi z obojim poplatil
Državne in svoje dolgé.

Izvirnik.

Проект.

Да солнцеце боже је zlato,
Да мѣсac је чисто сребро,
Кдо хотѣл о том бы двомити?
Сай пѣвци пож нам тако.
Ох, да сж ми дане перути,
Како бы их нагло разпал,
Взлетѣл бы на one свѣтове,
На нѣх бы obsedel vesel.
Прековал бы в долларѣ лунж
Ин солнце в цекине сухе,
Морда бы з оboим поплатил
Државне ин своja долге!

M. A. Лажурский.

Проектъ.

Что солнышко чистое zlato,
А серебро мѣсacъ намъ вестъ,
Никто сомнѣваться не станеть:
Поэты поютъ намъ такъ здѣсь!
Ахъ, еслибъ имѣлъ я крилишки,
Какъ и распротеръ бы ихъ намъ,
На эти мiры полетѣлъ бы,
И веселъ присѣлъ бы я тамъ.
Луну бы въ доллары чеканилъ,
Въ дукаты же солнышко бы,
Быть можетъ платилъ бы я ими
Державъ и свои всѣ долги!

Фр. Целестин.

Iz Krčevinskih potočnic.

Elegija.

Temer si deve sol di quelle cose,
Ch' hanno potenza di far altrui male. Dante.

Bratje, zakáj nas je strah, in zakáj nas groza spreleta,
Kédar razmišljamo si: kaj bó, ko svetu bó kraj?
Človek, nikdar se ne boj, najmanj prekogrobno uganke,
Dokler te svet veseli, slaba ti vest bodi strah.
Gadnih pošastij nikar, boj človek samó se človeka,
Boj se človeka, ki kvar bližnjikov ga veseli;
Boj se človeka, ki moč imá ljudstvu delati škodo,
Drhtaj pred njim kakor list, kédar ga trese vihar.
Zloben, hudoben je svet, poln jada, poln srda, poln črta,
Gadne krivice je poln, poln je bezsramnih lažij.

Narod naš — krotek golob, a jastrebi so mu sosédje,
Ti nepreneboma nanj z ostrimi kremplji prežé;
Narod naš — jagnje krotkó, sosédje pa gadni volkóvi,
Zánj neprenehoma si brusijo lačne zobé.
Brúsite, brúsite jih, a vedno se pazite dobro,
Da ne zaseka se zob vsakemu v svoje mesó.
Mnogokrat se pripeti, da pade predrzni sovražnik,
Padši uniči se sam, predno dosegne namen.
Sloge nas jakost združuj, med nami preblagi mir cveti;
Mir med naródi je svet, gadni razpor je proklet.

Božidar Flegerič.

J e s e n i.

Prelepo svetiš solnca žar
Na trudno mojo ti glavo!
Več dnij oblak je črn te kril,
In kril jesensko je nebo.
Da sreče žarek zasije
V srce moje izmučeno,
In mi razsveti zadnje dni,
Gorje pa bo izključeno.

O sveti, zlato solnce, mi
Mehko jesenski žarek grej!
Saj leta je prešel mi žar,
Sijaj jesen mi ti odslej!

Življenja tresk, življenja grom
Glušil je pesmi mi sladke!
Hudob in zlob človeških pir
Dajal je kapljico grenko!

Nebo naj se ne oblači:
Mirno naj mi teko ti dni!
Jesenski sij mi blagi svit,
Izmučeno srce miri!

Ne vrneš se mladosti cvet!
Razcveti vsaj jesenski se:
Jesensko solnce te ogrej,
Da sreče žarek zasije.

Zato le sveti solnca žar
Na trudno mojo ti glavo!
Jesenski svit, jesenski čar
Naj duši trudni — mir dajo!

Tebi.

Kampidoljskom kad bi bajnom slavom
Haran narod ovjenčao mene,
Vienac sjajni, što nikad ne vene,
Kad nad mojom zasjao bi glavom:

Rajskom, svetom sav obuzet stravom
Na Tvoje bih pramove ljuvene
Vienac djeo — da kô Tvoje zene
Glavicom Ti, dušo, sjeva plavom.

Tvoj sam pjesnik! S Tebe mi se duhom
Osjećaj rajska razli česma,
S nje mi, dušo, plamna jeknu pjesma,

Krasne misli divnim kiteć ruhom
Ja Ti kličem: „Od srca Ti hvala,
Milko, zlato, sreća viek Ti cvala!

Emin

Poslednji cvet.

Poslednji cvet je razcvetel
Na moji še rožini!
Ko davi doli v vrt sem šel,
Ta cvet cvetoč sem še našel
V osamljeni gredini.

Zatorej Ti ga zdaj podam,
Da Ti, — da Ti ga hraniš!
Jedin je še, ki ga imam,
A Ti, — to, deva blaga, znam,
Ga mraza, zime braniš.

Glej, v vrtu doli mnog je cvet
Cvetel o — letnem časi,
Tedadaj, ko bil je celi svet
V pomlad in cvetje ves odet,
Ko ves žarel je v krasi.

A rajal je veseli roj
Po solčnem, cvetnem vrti:
Posul se jasnih cvetk je broj
In ž njimi cvet premnog i moj
Zapal je zgodnji smrti.

Pač bilo mi po njem je žal,
Ki moral je odkliti!
Po mnogem pač sem vzdihoval,
A roj vesel pomiloval,
Ki ni ga znal — ceniti . . .

Odvel zdaj cvet, odšel je roj,
Postal je vrt samotni —
In listov pada k tlom nebroj,
Jesenski seli se pokoj
V ta vrt, tako tihoben.

Pa sredi grede cvet krasán
Še jeden je razcvetel:
Kako duhteč je in zorán!
Zorán, kakor pomladni dan,
Žal, da bi se obletel!

Pač ni viharjev v vrti zdaj,
Ki hruli so — po leti;
Ni gostov več v moj zavičaj, —
In s cvetom sam je tihi gaj;
A znal bi — mraz ga streti.

Zato ga Tebi izročim,
Ti — v srce ga presadi!
Znam, kaj da ž njim Ti podelim:
Spomin ohrani vekom ž njim
Ljubezni in pomladi!

Ivan.

Српске народне пјесме (женске)

из околице херцеговске. — Из непечатане збирке В. Радојевића.

II.

O, jablane klikovane! ²⁾	Одговара зелен јаблани:	Па ми гране подомише,	Вјесмајући прстенове;	Што иза њих остајаше —
Што 'но синоћ кликоваше?	Није лада мало било,	Вјесмајући свијетло оружје;	Што иза њих остајаше —	Долажаху старе бабе,
Ал' ти мало лада бјеше?	Нит' ме вода заношаше,	Што иза њих остајаше —	Долажаху невестнице,	Па штанише послоњаху:
Ал' те вода заношаше?	Нит' ме људи изгоњаше,	Долажаху ђевојчице,	Па ми гране подомише,	Од њих, ево сва усанух!
Ал' те људи изгоњаше?	Но дођоше млади момци,	Па ми гране подомише,	Вјесмајући жаранице;	

²⁾ Participium praet. pass. од кликовати (rufen, voco, clamo).

O t r o c i .

Poglejva, gospod urednik, radi menjave jedanokrat malo v otroško življenje, v pravo, naravno otroško življenje, ne v ono pisano po knjigah, kjer otroci govore modro in pametno, kakor filozofi ter so drug z drugim obzirni, nežni, popustljivi kakor kavalirji z damami v kakem salonu.

Vi ne veste, kakó rada pogledam tihotapsko mimo gredé v tolpo otrók, igrajočih se na ulici, kako vlečem časih na uho njih pogovore in razprave, ali vedeti pa ne smejo, da jih slišim, drugače utihnejo, in konec je moji zabavi.

A o teh otrocih nočem Vam govoriti danes, opisati Vam hočem samo prizorček o „boljših“ otrocih v „boljši“ hiši. Dobim na ulici znanko, mater sedmerih otrok,

starih po vrsti od deset let nazaj. „Vidite, takih le rečij je treba kupovati, ko se ima onih ustec doma“, nasmehne se dobrovoljno ter mi pokaže velik kos onega rumenega, mlečnega in maslenega kruha, ki zrezanemu na koščke, otroci pravijo bon-bon. Prišedši do otroške sobe, postaneve malo na vratih. Iz sobe nam donijo prepir in jokajoči glasi. Mati dene prst na usta, češ, da naj molčim, ter obe gledave skozi steklena vrata v izbo. V jednem kotu so štirje otroci bleđi in zeleni same jeze, prepirajo se, suvajo ter trgajo za lesen voziček, kateremu so uže polomili vsa kolesca. V drugem kotu so trije drugi — moral je biti najmlajši z drugima dvema starejšima — ki se ne zdé prav nič bratje prvih. Črni so, črnih lās in očij, živo pripoveduje jeden mično pravljico, druga dva ga poslušata z odprtimi očmi in usti, kakor bi ne slišala prepira. Ko odpre mati vrata, obskočijo jo oni trije mahoma, kričeči: Bon-bon,

mama bon-bon! Jeden odvija papir, drugi vleče rumen sladek kruh z naročja, a tretji najmanjši, stopa na prste, lomi in uže stavi v usta dobre košičke odlomljene škorije.

Oni štirje so tudi vrgli od sebe voziček ter prišli mami molčé poljubljat roko, v tem ko oni trije kričé in si jemljejo sami kruha. Mati se komaj brani, no koncem postavi vendar kruh na omaro, do katere niso dosegli oni trije razposajenci in prične rezati.

Črni trije vpijejo in teptajo z nogami: — Meni, mama, meni! — vlečejo jo za rokav in krilo, v tem ko se oni štirje še skrivaj šcipajo, suvajo in se tihoma zmerjajo, a čakajo, da jim mati sama odmeri njihov del. Oni trije so pa uže sneli, ali skrili po žepih prvi kos ter segali po drugem in tretjem, in videti sem morala na svoje oči, da je mati rada dajala tem živim pogumnim, instiktivno, kakor so vse stvari, sebičnim paglavcem.

Koncem pomoli še na stran med one štiri košček bon-bona, na kateri planijo vsi zajedno in ga zmrviyo. — Prosim, mama, jaz nisem dobil še ničesar, prosim malo bon-bona — pravi drug za drugim, jokajoč in videč, da ni več, pobirajo drobne mrvice po tleh. Oni trije črnci s polnimi usti, polnimi ročicami in žepi pojó in skačejo po sobi, kričé in razsajajo samega veselja.

Premišljevala sem ta prizorček, postala na vratih ter si dejala: — Hm, ta mati je malo preveč pristranska, ti trije vse, oni štirje ničesar . . . eh, ne, storila bi tudi jaz tako; dokler je bil še ves bon-bon, gledali so ga oni štirje le z daleč ter si dali opraviti še svojim preprirom o polomljenem vozičku; oni trije naskočili so pa tako drzno mater svojo, da se jim je moralo udati, ko so v svoji drznosti zahtevali takó širokoustno, oni pa tiho moledovali in gledali samo tako željno . . .

Polagoma sem stopala zamišljeno in rekla: — Oh, ti otroci, kako so podoba velikih otrók! Umejete li, veste li komu so podobni?

Márica.

Квартетъ.*)

Проказница Мартышка,

Осель,

Козель,

Да косолапый Мишка

Загъяли сыграть квартет;

Достали нотъ, баса, альта, двѣ скрипки

И сѣли на лужокъ подъ липки,

Плѣнять своимъ искусствомъ свѣтъ.

Ударили въ смычки, деруть, а толку нѣтъ . . .

„Стой, братцы, стой!“ кричитъ Мартышка: „погодите! Какъ музыкѣ итти? Вѣдь вы не такъ сидите.

Ты съ басомъ, Мишенька, садись противъ альта,

Я, прима, сяду противъ вторы;

Тогда пойдетъ ужъ музыка не та:

У насъ запляшутъ лѣсъ и горы!“

Разсѣлись, начали квартетъ, —

Онъ все-таки на ладъ нейдетъ.

*) Naš č. g. sotrudnik „X—k“ je takoj izpolnil našo željo da nam je raztolmačil nekoliko basnij slavnega Krilova. Hvala mu! Danes priobčujemo „Kvartet“, ki so ga priredili: Opica, osel, kozel in medved Op. ur.

— „Постойте-жь, я сыскаль секретъ“,

Кричитъ Осель: „Мы вѣрно ужъ поладимъ,

Коль рядомъ сядемъ“.

Послушали Оsla, усѣлись чинно въ рядъ,

А все-таки квартетъ нейдетъ на ладъ.

Вотъ пуще прежняго пошли у нихъ разборы

И споры —

Кому и какъ сидѣть.

Случилось Соловью на шумъ ихъ прилетѣть.

Тутъ съ просьбой всё къ нему, чтобъ ихъ рѣшить сомнѣнье:

„Пожалуй“, говорятъ, „возьми на часъ терпѣнье,

Чтобы квартетъ въ порядокъ намъ привести;

И ноты есть у насъ, и инструменты есть, —

„Скажи лишь, какъ намъ сѣсть?“

— „Чтобъ музыкантомъ быть, такъ надобно умѣнье

И уши вашихъ понѣжкѣй“,

Имъ отвѣчаетъ Соловей:

„А вы, друзья, какъ ни садитесь,

Все въ музыканты не годитесь“.

Крыловъ.

Квартетъ. *Проклазитъ*, -ница, porednež. *Проклаза*, 1) porednost, 2) gobe (bolezen): прожаженный, gobovi. — *Косолапый* (iz kosoi i lapa), krivonogi; *косой*, krivi (какъ коса) i *лапа*, taca; *косой* = škilast, krivdi, slep na jedno oko; *косой* i *кривой* sta sinonima sicer. Protipoložno: *прямой*, ravnii. *Коса*, 1) kosa, 2) kita. -- *Загъяль*, den Einfall haben. Это глупая загъя, ein dummes Beginnen. *Загъяливой* = предприимчивый, tudi: complicit. — *Играть*, zaropni: сыграть iz съ + играть; сыскаль (= найти) iz съ + искать; сызнава iz съ + изнова, vnovic (вновь). — *Скрипка*, gosli; скрипачъ, rod. a, violinist; по *усли* jednostrunę gosli slepcev = beгацев. — *Лужокъ*, rod. -жкѣ, ložek (naš = log), travniček. — *Липка*, lipica; *плѣнять* iterat.: плѣнять = očarati, vjeti. Онъ ею плѣняетъ = оно въ ней (пже) влюбляетъ. — *Искусство* (искусство) umetnost; искусственные зубы, t. j. поддѣльные, не свои. — *Смычокъ*, rod. -чкѣ, lok od gosel, basa, alta. Но *лукъ*, 1) lok za streljanje, 2) čebula naša, цыбула. — *Толку нѣтъ*, es wird nichts daraus. Толковый человекъ, ki ume razsoditi kaj; безтолковый = глупый; безтолковщина, Unsinn, Galimathias. *Я не возьму въ толкъ* = я не могу понять (razumeti). — *Мартышка*, opica kakor *Мишка* (Mišec), medved. — *Втора*, secondo. — *Нейдетъ* — не идетъ, lic. poet. — *Мы поладимъ* = не будетъ у насъ разногласия (диссонанса), все пойдетъ наладъ (ладно). — *Коль* = если, ако. *Рядомъ* = въ рядъ, другъ подлѣ (возлѣ) друга. *Подрядъ*, zaporedoma. *Zaropni*: врядъ, наврядъ, врядъ-ли, težko da. *Врядъ-ли* онъ придетъ, težko da bi prišel. — *Чинно*, pristojno. *Чинъ*: 1) Rang. 2) гражданские чины, Civilbeamten (гр. чиновники). Чинно, torej: kakor terja „čin“, dem Range gemäss. *Poslovica*: Во всякомъ чину — по сукину сыну = нѣтъ семьи безъ урôда, keine Familie ist ohne Missgeburt. *Все* = таки, все — же, vendar (= одинако). — *Пуще прежняго*, bolj, kot prej. — *Разборъ*, 1) kritikovanje, 2) analiza. — *Рѣшить*, odločiti, skleniti; рѣшить загадку, uganiti zastavico, (отгадать загадку). *Гадаль* = гадалъ, но не угадалъ, ugibal je, pa ni uganil. — *Сомнѣние*, dvom; сомнѣваться, dvomiti. — *Пожалуй*, пожалуйста = будь такъ добръ (= сдѣлай одолжение, t. j. naredi, da bi ti bil dolžen). — *Порядокъ*, gen. -дка, red. *Порядочный*, ordentlich. *Порядочно* 1) precej veliko, 2) precej dobro. У него и денегъ; онъ порядочно говоритъ по русски, precej dobro. — *Какъ ни садитесь*, seditе, kakor hočete. Какъ онъ ни богатъ, wie reich er auch sein mag. Какъ ни какъ = такъ или иначе, naj bo tako ali tako. — *Все* = одинако; vendar. — *Въ музыканты*. *Predl.* es i съ včasi stojita, kakor da bi zahtevala obliko imenovalnika.

Онъ поступилъ въ солдаты, въ инсара Мальчикъ съ палочникъ, деѣчекъ великъ *kot* palčikъ. Голова съ бородакъ, глава велика *kot* bobenъ. Быть музыкантомъ, по: я музыкантъ, zopet: онъ *былъ* музыкантомъ, т. j. glag. быть в inf. in vsehъ časihъ, razenъ sedanjega, terja instrumentalъ.

X—нъ.

Poslednje ure in smrt Aleksandra III.

Moči carja začele so padati uže 17. (29.) oktobra; 19. oktobra se uže ni moglo dvomiti, da je položaj visokega bolnika kritičen, in da se je treba bati katastrofe. Dihanje je bilo težko, in treba je bilo pribegniti k pomoči kisloroda. Negledé na to, skušal je car nekolikokrat pisati in pregledati tekoča dela. No, moči so ga zapuščale; večkrat nego poprej, legel se je počivat. No duševna bodrost in tvrdost ga ni zapustila: namesto da bi se pritoževal ali iskal tolažbe, utešal je sam svoje bližnje rodstvenike. Gotovo je on dobro poznal svoje položnje; tembolj se je treba čuditi njegovej stanovitnosti, s katero je pričakoval konca svojega življenja.

20. oktobra, rano zjutraj, poželed je Gosudar Imperator obleči se in sesti v kreslo (fauteuil). Še poslednje minute svojega življenja mislil je on ljubljenej Rusiji in šel je k mizi pisat. Le najbliži mu rodstveniki znajo, kaj je pisal car *pet ur pred smrtjo!*

Dihanje postajalo je čedalje težje in čedalje čašče vdihal je kislorod. Ob 7. uri zjutraj ukazal je poklicati k sebi naslednika cesarjeviča in govoril je celo uro z njim; potem je velel poklicati svoje otroke in poslati za o. Joanom Sergijevim. Tako je ostal okolo jedne ure v krogu svoje družine, in, držé roko Gosudarinje Imperatrice, govoril je z njo in z otroki s srčno nežnostjo; ko se je javil o. Joan, blagoslovil je car svoje otroke. Od te minute in do smrti ostali so vsi pri njem. Po želji carja poklicali so v dvorec druge velike kneze in kneginje, kateri so se zbrali v sosednjem sobi. Ob desetih šel je o. Joan v briando služiti sv. mašo, in v dvorec prišel je pridvorni prošt Janišev, kateri je carju podelil sv. sakramente.

Ob 11. uri stvorilo se je bolniku posebno hudo: zdelo se je vsem, da se je približala poslednja minuta, no Car-Junak je še jedenkrat premogel zlo bolezen. Vdihaval je často kislorod in vsakemu iz prisotstvujočih velikih knezov in velikih kneginj podelil je laskavo besedo in tolažil vedno svojo družino. A čedalje večkrat in večkrat naslanjal je trudno glavo na rame drage soproge, katera je sedela na desno od carja in ga poddržavala z levo roko; za kreslom stal je naslednik-carjevič in njegova nevesta okolo njih pa druge osebe carske obitelji.

Skoro do poslednje minute car ni izgubil zavesti, in za vsakega našel je laskavo besedo. *Tri minute* pred smrtjo obrnil se je k prof. Leydenu in poprosil kisloroda; toda predno je Leyden mogel podati kislorod, nagnil je car glavo na levo rame Gosudarinje in pokojno oddal duh svoj Onemu, ki je car vseh carjev.

Tako je umrl veliki car, k pogrebu katerega je prispelo 30 vladarjev (med njimi trije kralji: danski, srbski in grški) in devet vojnih deputacij, in na megilo katerega je bilo položeno nad 900 vencev! Vsi ti venci so izraz hvaležnosti za to, da Evropa za carstvanja Aleksandra III. ni poznala užasov (grôz) vojne! Kralji, principi, diplomati, deputati, ki so pospešili k po-

grebu Carja-Mirotvorca, javljajo se kot mednarodna manifestacija na korist mirnega razvitja vseh držav in vseh narodov. Naj bi pred mogilo umršega velikega carja predstavitelji vseh narodov pozabili staro sovraštvo in stare račune in se prešinili z mislijo, da smo vsi ljudje bratje, da vsi kristijani moramo živeti med seboj v ljubezni, ako hočemo biti učenci Onega, ki je zapovedal ljubezen in prinesel na svet mir.

Brez preuveličenja sme se reči, da, *kar stoji svet*, nobeden vladar ni udostojil se takega veličanstvenega pogreba, da o nobenem vladarju doslej ni tako splošno gorevala vsa Evropa, in da ruski narod, od carskega dvora do borne mužiške kože ni tako grenko objokoval smrti še nobenega svojega vladarja, kot smrt Carja-Mirotvorca!

Naj počiva v miru veliki car, veliki prijatelj Vašega avstrijskega vladarja, car, ki je tudi s sv. Otcem v Rimu našel pot sprave, car, ki je ljubil od vse svoje velike duše neobjetno Rusijo in z njo vse Slavjanstvo. Naj ga upokoji Gospod „со святыми, идѣже нѣсть ни скорбь, ни печаль, ни въздыханіе, но жизнь безконечная!“ Вѣчная ему память!

Roščin.

Prva beseda ruskega carja Nikolaja II. k svojemu narodu.

Če v novejšo dobo prebiraš slovenske časnike, nahajaš mnogo rečij takih, katere kažejo, da se je zgodila nekatera premena teh čustev, katera so Slovenci pitali v svojih srcih k Rusiji za moje odpravljenje v isto Rusijo. Naj pa bode kakoršna koli ta premena, „Vesna“, glasilo slovenske mladine, jamči, da ta slovenska mladina većinoma še vedno misli pravilno. t. j. misli slovansko. Tej mladini namenjeni so bili „poslednji trenotki carja Aleksandra III.“, priobčeni v št. 22. „Slov. Sv.“, isti mladini je namenjeno tudi poročilo „prva beseda ruskega carja Nikolaja II. k svojemu narodu“. Ta car je za britkoslavno dobo ruskega narodnega samoseznanja od 20. okt. do 7. nov. projavil toliko blagih čednostij bodočega vladarja ruske zemlje, da ni kolikor si bodi poštenega Rusa, kateri bi ne znal na pamet „njegove prve besede k svojemu narodu“. To prvo besedo so ugodno tolmačili celó neslovanski narodi. Da je sl. uredn. „Sl. Sv.“ uže v št. 21 priobčilo prevod manifesta Nikolaja II., *moji misli ne preči ampak jo podpira.*

„Высочайшій Манифестъ. Божією милостію мы Николай второй, Императоръ и Самодержецъ Всероссийскій, Царь Польскій, Великій Князь Финляндскій, и прочая, *) и прочая, и прочая. Объявляемъ всѣмъ вѣрнымъ **) нашимъ подданнымъ **): Богу Всемогущему угодно было въ неисповѣдимыхъ путяхъ Своихъ прервать *) драгоцѣнную жизнь горячо любимаго родителя нашего Государя Императора Александра Александровича. Тяжкая болѣзнь не уступила ни лѣченію, ни благодатному климату Крыма, и 20-го октября онъ скончался въ Ливадіи, окруженный августѣйшей семьей своей, на рукахъ ея Императорскаго Величества Государыни Императрицы и нашихъ. Горя нашего не выразишь *) словами, но его поимемъ *) каждое русское сердце, и мы вѣримъ, *) что не будетъ мста *) въ обшрпномъ государствѣ нашемъ, гдѣ-бы

не пролились горячія слезы по Государю, безременно *) отшедшему въ вѣчность и оставившему **) родную землю, которую онъ любилъ всею силою своей русской души и на благоденствіе ***) которой Онъ полагалъ все помыслы ****) свои, не щадя **) ни здоровья своего, ни жизни. И не въ Россіи только, ****) а далеко за ея **) ардеями никогда не перестанутъ чтить память **) Царя, **) олицетворяющаго непоколебимую правду и мир, **) ни разу не нарушавшій во все его царствованіе. Но да будетъ святая воля Всевышняго и да укрѣпитъ насъ неизблима вѣра въ премудрость Небснаго Промысла; да утѣшитъ насъ сознание, что скорбь наша — скорбь всего возлюбленнаго народа нашего, и да не забудетъ онъ, что сила и крѣпость Святой Руси—въ ея единеніи съ нами и въ **) безаредьной намъ преданности. Мы-же въ этотъ скорбный, но **) торжественный часъ вступленія нашего на прародительскій престолъ Россійской Имперіи и нераздѣльныхъ съ ней Царства Польскаго и Великаго Княжества Финляндскаго вспомянемъ завѣты усопшаго **) родителя нашего и, проинсикшись имъ, **) приемлемъ священный обѣтъ передъ лицомъ Всевышняго всегда имѣть единой цѣлью мирное преуспѣаніе, **) могущество и славу дорогой Россіи и устройство счастья **) всѣхъ нашихъ вѣрноподданныхъ. Всемогущій Богъ, Ему-же угодно было призвать **) насъ къ сему великому служенію, да поможетъ намъ!

Вознося горячія молитвы къ Престолу Вседержителя объ упокоеніи чистой души незабвеннаго **) родителя нашего, повелѣваемъ всѣмъ нашимъ подданнымъ **) учинить присягу въ вѣрности намъ и наслѣднику нашему его императорскому высочеству великому князю Георгію Александровичу, которому быть и титуловаться **) Наслѣдникомъ Цесаревичемъ, доколь **) Богу угодно будетъ благословить рожденіемъ Сына предстоящій бракъ **) нашъ съ принцессой Алисой Гессенъ-Дармштадтскою.

Данъ въ Ливадіи, въ лѣто отъ Рождества Христова тысяча восемьсотъ девяносто четвертое, царствованія-же нашего въ первое, октября 20-го дня.

На подлинномъ **) собственною его императорскаго величества рукою подписано:
„НИКОЛАЙ“.

*) Прочій, другі, остали; tukaj: etc. etc. etc. — **) вѣрный, звести; slov. véren, gläubig bo pa po ruski vѣрующій. — **) подданный, podložni, podložnik, podanik. — **) прервать, pretrgati. — **) не выразить, не изгзати; inf. imperat., na pr. молчать, молчі, molčite; tukaj: ni možno izgзati. — **) поймать, fut. od понимать, gazumeti. — **) вѣрить, верjeti, persuasum esse. — **) жѣсто, крај, svob. ne bo kotiča. — **) безвременно, ne v čas, prerano. — **) оставить, zapustiti. — **) благоденствіе, blagostanje. — **) полагать вся помыслы, posvetiti vse svoje misli. — **) щадя, partic. verb. k щадитъ, prizanašati, varovati. — **) только, le. — **) предѣлъ, межа. — **) перестану чтить память, preneham častiti spomin — **) олицетворить непоколебимую правду, poosobiti, utelesiti neomahljivo istino, resnico. — **) ни разу не нарушенный, ni h kratu ne prelomljeni. — **) утѣшить, potolažiti. — **) безпредѣльный, нескончлн; преданность, udanost. — **) торжественный часъ, slovesna ura, resni trenotek. — **) усопшии, umrli, od osn. spati. — **) проинсикнуться чѣмъ, prešiniti se od česa. — **) преуспѣаніе, процветаніе, razvoj. — **) устройтъ счастье, urediti srečo, osrečiti. — **) приавать, poklicati. — **) незабвенный, nepozabni. — **) учинить присягу, učiniti prisego, priseči; въ вѣрности, v zvestobi. — **) быть и титуловаться, imperat.-inf. = naj bo i naj se imenuje. — **) доколь, dokler, po slov. pribavi ne. — **) бракъ, sv. zakonъ. — **) На подлинномъ, podrazumi писаніи, scriptum, documentum, torej: na istinitem, на resničnim, ne pa na kakem lažnjivem.

Priredil Božidar Ivorcov.

Ruske drobtinice.

Съ міру по нитѣхъ, голому рубаха

„Русское Обзоріе“ пише о Александрѣ III. med drugim: „Онъ положилъ непреходно мею med našо bodočnostjo in to kratkotrajno smutnjo umov, ko so v Rusiji mnogi, zabivši Boga, zabili

tudi svete predaje domovine. Po Aleksandru III. samo brezumci morejo ne videti, kakó velika in blagodejna sila dana je nam Bogom v samodržavju Njegovih mazilencev. Samo javnosebične težnje ali popolna umstvena nerazvitost mogla bi po takem ruske vladarje vleči v razne ustavne sanjarije in podobne načrte, da se izneverijo samodržavju. Ako so naši carji tečajem XIX. stoletja najedenkrat imeli žalost, da vidijo kolebanje dela v umovih svojih poddanikov, tega uže ne bode videl car Nikolaj Aleksandrovič, ter najde v vsej veliki Rusiji jedno srce, jedno dušo, neomejeno mu predane, uvidi le pripravljenost služiti mu „veroj in pravdoj“, po dolžnosti prisege in prepričanja“.

„Mosk. Véd.“ št. 301. govore o znanem postopku dra. Lewakowskega; pravijo med drugim: „Na ves poljski narod se ve da ni možno zvaliti odgovornosti za ta surovi čin dr. Lewakowskega. Ali poljski klub, pustivši v svoji sredi Lewakowskega, ima vkupej z njim tudi odgovornost, i lepe besede ga ne osvobodě te odgovornosti“.

Znamenita ruska pisateljica in domorodka Olga Novikova napisala je kratko črtico o prof. Froodu. Za nas je posebno zanimiva izjava tega zgodovinarja gledě angleškega parlamentarizma. V razgovoru z Novikovo rekel jej je: „Vi ste srečni, da ima Rusija svojega poštenega, dobrega carja, ki se klanja le Bogu in svoji vesti. On čuva svoj narod od našega brezumja“. (Fr. mislil je tu parlamentarne borbe). O. Novikova odgovorila mu je: „Amen“!

Zanimive so misli, izražene v „Mosk. Véd.“ št. 287. t. l. povodom bolezni ruskega carja. Evropa odrasla je na monarhičnem načelu. Francoska prekucija pa je omajala to načelo, posebno ko je moral umreti kralj samo za to, ker jo bil kralj. To „veliko“ prekucijo proslavljali so in proslavljajo omikanci še sedaj. Monarhično načelo izgubilo je skoro vso svojo veljavo. Narodna volja je najviši zakon — v teoriji. Vlada pa faktično „cvet razumništva“. Le na meji Azije ohranil se je narod, ki je veren svojim samodržavnim vladarjem. Evropa sodila je, da je to ostatak srednjeveškega absolutizma, a dogodilo se je čudo: Evropa se je nekako bala za carjevo življenje! Narodi spoznavajo po časi, da ne vladajo oni, marveč politikujoča stranka — razumništva, ki je oddelila vladarje od narodov. Ti politiki in učenjaki napisali so mnogo knjig in celó šolskih, v katerih se proslavlja — fikcija narodne volje tako, da se celó otroci kraljevskega rodu navzemajo teh idej. Ali niso to veliki vspehi?

V uvodnem članku pišejo „Mosk. Véd.“ št. 311. t. l. o sporazumljenju z Anglijo. Niso pa optimistične in zahtevajo od Angležev delovanja, a ne samo besed. Soglasje da je težko dosegljivo posebno za to, ker Angleži povsodi iščejo le svoje koristi brez obzira na druge. Sedanje liberalno ministerstvo lahko zameni konservativno, ki bi gotovo ne bilo prijazno Rusiji. Če pa gojé Angleži resnične simpatije za Rusijo, sklepa članek, in opet povdarja, naj to pokažejo z dejanji.

Biblijsko društvo za razširjenje sv. pisma dobilo je od ruskih železnic posebno pogodnost: po državnih železnicah in sicer po Moskovsko-Kazanski, jugozapadni in jugovstočni vozili bodo te knjige brezplačno v vsaki količini; po Rjazansko-Uralski železnici pa do 1200 pudov na leto, po vseh drugih železnicah pa do 500 pudov na leto tudi brezplačno.

Общество распространения Св. Писания въ Россіи разреало je lani 74.053 iztisov sv. pisma, a od l. 1869. razširilo je to društvo med ljud 1.588.413 iztisov.

Zanimivo razpravo o tem, kaj da bi imel čitati narod, izvršnje znani nam kritik Jul. Nikolajev (Mosk. V. 309. t. l.) takole: „Vprašanje o tem, kaj da naj čita narod, je mnogo bolj obširno, nego mislijo navadno; to je vprašanje ne samo o ljudu (narodu), nego i o nas i naših otrocih, o njih bodočnosti, to je vprašanje o bodočnosti vse naše kulture“.

6. (18.) junija t. l. potrdil je car „миріе государственнаго

Čevra", da se obustavijo odkupni plateži Židov, naseljenih na državnih zemljah Jekaterinoslavske in Chersonske gubernije tako, da bodo odslej plačevali ti naseljenci najemnino. Všteje pa se jim, kar so plačali od 1887. leta v ime odkupnine več, nego bi bili plačali najemnine. Ta ukaz je Židom zagotovil posest zemljišč, ker jih ne bodo smeli prodati. Mnogi izvrstni rodoljubi mislijo, da bi se lahko dalo na veliko korist ruskih kmetov isto ustanoviti tudi gledé njih, dokler je še čas. J. Samarin je uže pred osvobojenjem kmetov kot člen dotičnega poverjenstva predlagal ravno to, a zapadniki so bili v večini in zavrgli njegov predlog. Sedaj pa tožijo najveljavnejši možje, da je to bila velika zmeta, ki je povzročila uže mnogo zla ruskim kmetom.

Nepovoljni gospodarski odnošaji silijo ruske gospodarje, da se združujejo. Snujejo gospodarska društva, zveze in društva za vzajemno pomoč med gospodarji. Posebno radi se združujejo gospodarji v „privislinskem kraju“, pa tudi v srednji Rusiji. Vsa ta društva imajo namen, da se gospodarji osvobodé od *posrednikov* pri prodaji svojih poljedeljskih proizvodov in pri kupovanju predmetov, potrebnih gospodarstvu, z druge strani pa ta društva širijo gospodarsko znanje med kmeti.

Ko sta francoski narod in deloma tudi vlada izražala goreče sočutje za Rusijo, ko je celo car Viljem II. preklical prepoved, da drž. banka in podobni uradi ne smejo prijemati pod zalog ruskih papirjev, začela je Pariška borza besno igro na poniženje ruskih papirjev in valute. Zbrali so se tu mednarodni brezvestni špekulantje, ki zlorabijo carjevo bolezen in smrt za umazano svojo sebičnost. Žalostno je, da francoska vlada molči in neobuzdava grde te igre, ki škodi, jako škodi franc. vladi in narodu in se ve da tudi Rusiji. Pokazalo se je tu zopet, kako umazano sebični so ljudje, če jih prevzame le strast besne igre na borzi, ki tu ne pozna več ljubezni do naroda in domovine, a ne pozna ni iskrenih prijateljev svoje domovine.

V ministerski oddelek ministerstva notranjih del predstavljen je načrt, da lekarništvo prevzame vlada v svojo upravo. Sestavitelji načrta pravijo, da bi tako narod dobival po ceni lekarstva in brezplačno zdravniško pomoč. Ko bi le na 10% znižali ceno lekom, mogli bi vzdržavati vse služeče pri lekarnah in še plačevati jednega ali celó dva doktorja. Za siromake pa bi mogli celó brezplačno davati lekove.

Anglež Stead napisal je še 1888. l. knjigo o Rusiji, kjer je posebno zanimiva karakteristika ruskega carja. Njemu sme vsak pisati, in car gotovo dobiva prošnjo ali pismo, če se le preda tudi samo na pošti. Tako gubi car veliko časa. A ko je minister grof Dm. Tolstoj jedenkrat sovetoval carju Aleksandru III., da bi „vse-podanejšé“ prošnje dobival on, minister notranjih del, in tako olajšal delo carjevo, rekel mu je ta: „Vi pozabljate, da sem car! Kako se drznete predlagati mi, da stopite med me in med moje podanike?“ Globoka vera v Boga in njegovo milost jača carja in mu daje potrebni pogum in vztrajnost. Ta vera se je bila posebno ojačala zadnja leta Aleksandra III. A ko so 1886. l. nihilisti bili pripravili podoben atentat, kakoršni so izvršili ubivši Aleksandra II., pa so carju sporočili, kaki nevarnosti je ravno ušel, razgovarjal se je na poti v Gatčino vesel, ko da se ni dogodilo nič. Odpustil je svoje otroke in še le v parku povedal carici, kaj se je suvalo proti njemu. Rekel je tu: „Я готовъ. Свой долгъ я исполню, а тамъ будь, что будетъ“.

V Petrograjskem slavj. Obščestvu govoril je o carstvovanju Aleksandra III. V. I. Lamanskij, ter opazil, da je ta car počel realne narodno politiko, a prejšnja potitika je časi služila le inostranim državam, posebno Avstriji, Prusiji in po tem nemškemu cesarstvu. Bližanje Rusije in Francije sestavlja epoho v ruski politiki. Ono pomeni, da je Rusija odločila za vedno zapustiti politiko donquixottskega vitezkih pustolovin. „Naši dedi in očetje plašili so se vsled za dvorom in provalivi solze o bedni kraljici Lujzi, o bednom avstrijskem cesarju in pruskem kralju in raznih

drugih venčanih vladarjih, katere je žalil in zmagoval oholi Korzikanec, ter so hodili prelivat svojo kri v 1805., 1806. in 1813. l. za osvobojenje narodov od Napoleona. Isto treba reči i o našem slovanskem navdušenju konci sedemdesetih let. Ali nismo dobro in neposredno poznali ni položaja Bolgarov, ni njih navad in teženj, ni prejšnje njihove zgodovine ni zemljepisnih odnošajev njihove dežele. Začeli smo vojevati za osvobojenje Bolgarov, ne pomislivši, kako materialno škodo nanese ta vojna milijonom nedavno osvobojenega ruskega ljuda. Naposled smo zabili, da živi razven 4 mil. Bolgarov še nad 3 mil. Rusov, ki so nam mnogo bliži. Ni me sram, da javno izpovem svoj greh — tedaj nisem tako mislil — vojna za osvobojenje Bolgarov bila je z naše strani ravno tak donquixottski podvig plemenite domišljije in sentimentalizma, kakor vse prejšnje naše vojne za spasenje oltarjev in prestolov. Čim bolje učim in poznam prejšnjo zgodovino Bolgarov in zemljepis njihove dežele, tem jasneje mi je, da ta zemlja, kakor tudi mnoge druge, nima v sebi potrebnih uslovij na popolnoma samostalno in nezavisno politiško bitje. Bolgarija more biti samo samouprava in svobodna gledé notranjih svojih zadev, Popolnoma samostatnoj in tako rekoč politišno samoderžavnoj državo ne napravijo je nikoli ni naši, ni kaki drugi naporji tega sveta. Iz opazek, ki so mi jih delali po predavanju neki Bolgari, zaključil sem, da vloga Würtemberga, Bavarije i. t. d. zdí se jim preveč poniževalnoj za njihovo domovino. Očividno potrebujejo carstvo Simeona ter Asenov; a dobiti ga je ravno tako lahko, kakor vzpostavo carstva Dušana, kraljestva korone Zvonimirjeve sv. Venceslava in Jagelonske države od morja do morja.

C.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Mestni sovét Tržaški in pa katoliški Slovenci.

V seji dne 27. pr. tn. interpeloval je svetnik d'Angeli župana drja. Piterija, ali je res, da bode po inicijativi biskupskega ordinarijata Tržaškega v prvi polovici tega meseca v jedni Tržaških župnih cerkvá sv. misijoni, ter da bodó tem povodom po tri slovenske propovodi na dan. Interpelant trdi, da je postopanje Tržaškega biskupa drja. Glavine „protinarodno“, ter da naj se toži zaradi tega „izzivanja“ in drugih italijanskemu življu nasprotnih činov naravnost pri sv. Stolici. Zajedno opozarja na to, da preti varnost javnemu redu in miru, ako bi se pri misijonu sestalo mnogo ljudstva *neitalijanske* narodnosti. Zato zahteva, da naj župan naprosi c. kr. namestništvo, da isto posreduje pri biskupskem ordinarijatu, da isto prekličé misijon. Župan je popolnoma pritrđil nazorom interpelantovim in obetal, da hoče storiti, kar je v njegovi moči, da se zapreči misijon. To je i storil. Kakor poročajo z velikim veseljem tukajšnji italijanski listi, udal se je biskupski ordinarijat in res preklical namerjani misijon. Slovenski listi in to pot sosebno „Slovenec“, objavljajo vsled tega dejstva jako razgorčene članke, v katerih zahtevajo, da naj se Tržaškim Slovincem ne krati narodna jednakopravnost in verska svoboda v cerkvi.

„Naša Sloga“ poroča o stvari takó-le: „Na prošnjo pobožnega ljudstva slovenskega je imel priti jeden jezuvit, ki bi bil 3 dni propovedoval v cerkvi sv. Antona novega v Trstu. Za to so zvedeli Tržaški Židje in liberalci, ter je v njih imenu vprašal v seji mestnega zastopa liberalce d'Angeli župana, ali je to istina, in kaj hoče ukreniti. Župan je potrdil to in rekel, da se zлага s tem, kakó jo je treba ukreniti, da se zapreči slovenski misijon pri sv. Antonu v inte-

vesti mira in javnega reda. Zastop naloži na to županu, da še to prijavi sv. Očetu v oni spomenici, katero namerja magistrat poslati sv. Stoliči, da se istež potoži na škofa Tržaškega radi „próganjalija“ Italijanov in podpiranja Slovanov. Nadalje so sklenili gospoda, da župan učini potrebne koraka pri c. kr. namestniku, in da se s pomočjo tega zabrani ali zapreči slovensko poslanstvo (misijon). Župan je izvršil nalogo ter obiskal g. namestnika, in poslediča temu je bilo, da je sveto poslanstvo za sedaj odloženo! „Ako smo dobro obavieščini pravi „N. Sloga“ dalje, prijavo je g. namjestnik preč. Ordinarijatu želju i zaključak židovsko-liberalne gospode gradskog zastupstva sa dodatkom, da te želje nisu neosnovane, da bi sveto poslanstvo u slovenskomu jeziku moglo izazvati nemir i nerede, ter da ni on ni samo redarstvo nebi mogli jamčiti za uzdržavanje mira i reda. Usled toga bijaše od strane preč. Ordinarijata župnomu uredu javljeno, da se na žalost poslanstvo ne može obdržavati, i da se ono za sada odročuje. . . . Mi se uzdržujemo za danas svakog daljnog tumačenja u ovom pitanju, koje je strogo crkveno, najmanje pako židovi i liberali mješati. Medjutim pitanje ovo — reč bi — nije jošte riešeno. . .“

Goriški deželni glavar in pa vspehi irredente. Ž ozirom na dejstvo, da je dosegel dež. glavar goriški in državni poslanec grof Fran Coronini, da so se v notranjem posloju sodišča v Piranu in v Trziču zopet odstranili dvojezični napisi in se nadomestili s samoitalijanskimi, piše „Soča“ med ostalim: „Laški listi so polni veselja; z vso pravico se lahko veselijo tega vspeha. Vsi pa so jedini v zatrjevanju, da je te vspehe dosegel dež. glavar grof Fran Coronini, ki je prišel pri vsej irredenti zopet v največo milost. Ali kar povzdiguje irredenta, to je slabo za nas. Zato bodo morali slovenski poslanci premišljati, ali jim je sploh še mogoče vstopiti v deželni zbor, dokler mu je načelnik ta mož. Ako je v deželi, ki je v dveh tretjinah slovenska, toliko zagrešil deželni glavar, da mu irredenta oduševljeno ploska, menimo, da bi več ne mogel ostati na svojem mestu“.

Slovensko gledališče v Ljubljani. V večer dne shoda zaupnih množ dne 29. nov. predstavljali so v slovenskem gledališču Ljubljanskem „čarostrelca“. Udeležniki shoda, posebe povabljeni, so porabili priliko, da so se udeležili te predstave. Ta je pokazala, da si je gledališče pridobilo doma in posebnost s Češkega izvežbanih in čvrstih močij. Tudi skupno petje s takó čistimi glasovi dela čast gledališču. Naj omenimo, da je občinstvo prisotnemu drž. poslancu grofu Coroninju privedilo veliko ovacijo, ko ga je pozdravilo z iskrenim oduševljenjem.

Narodna duhovščina na Koroškem. Poslednje dni pričela je službena „Klagenfurter Ztg.“ napadati slovensko duhovščino na Koroškem, češ, da skoro ona jedino le ščuva Slovence, podpihajoč jih k vstrajanju pri narodnemu gibanju. Zajedno nasvetuje istež duhovščini, da naj se odpove politiskemu boju, kajti „ne pripodobi se svečenikom sejati razpor tam, kjer je prej vladal mir“. Znani in specifični „koroški mir“!

Podpora kmetijskim šolam. Ministerstvo za nauk in bogočastje dalo je 400 glđ. podpore kmetijskim nadaljevalnim tečajem in šolskim vrtom na Goriškem. Ta vsota razdeli se med tolminski, gradiščanski, goriški in sežanski okraj.

b) ostali slovenski svet.

Državni zbor. V seji poslanske zbornice dne 28. m. m. interpelovali so poslanec Klun in tovariši ministra

pravosodja in notranjih stvarij o dvojezičnih napisih v Istri. Ta interpelacija se opira na brzojavno poročilo, došedše dne 26. m. m. iz Trsta na Dunaj, katero so priobčili razni Dunajski listi istega dne. To poročilo se glasi: Včeraj (25.) dopoludne odstranile so se pred nekotikimi dnevi v notranjem posloju okr. sodišča v Piranu pribite dvojezične deske ter nadomestile s samoitalijanskimi, in to na brzojavno povelje politiske oblasti. To odredbo pozdravilo je italijansko prebivalstvo z velikim veseljem. . . . . Ta vspeh pripisujejo ba je prizadevanju istrskih poslancev, katera sta na Dunaju opozorila, da zagotovila, dana Coronijevemu klubu, ne dopuščajo nobenega poostrenja gledé dvojezičnih napisov. Interpelanti vprašajo: Ali so se res odpravili omenjeni dvojezični napisi in se nadomestili s samoitalijanskimi, nadalje na čegav ukaz se je zgodilo to, kakó se to vjema z izjavo, dano italijanskim poslancem, da mora v varstvo vladne avtoritete ostati to, kar je odredilo više deželno sodišče, in konečno: ali menda ne ve vlada, da se mora čutiti velika slovanska večina celokupnega prebivalsta Istre žaljeno po vsej pravici vsled očitnega podpiranja italijanske manjšine, in da se na ta način v Istri ne dá doseči mir, ki ga jednako odkritosrčno želijo slovanski in italijanski domoljubi.

V isti seji stavili so poslanec grof Alfred Coronini in tovariši slično interpelacijo na celokupno ministerstvo. Ta interpelacija naglašá, kako je politiski sistem vlade na Primorskem provzročil mnogo tožeb in pritožeb, ne da bi bila vlada vsled tega storila, kar bi bilo shodno, ampak nasprotno postopa takó, kakor da hoče vsodbujati centrifugalne elemente in sama uničiti pri tamošnjem prebivalstvu poslednje ostanke ugleda in avtoritete, katere še ima. Nadalje navaja interpelacija, kakó so v notranjih prostorih sodniškega posloja v Piranu in v Trziču na Goriškem — po časniskih poročilih — zopet umaknili jedva razobešene dvojezične napise, ter zaključuje: V interesu države in dinastije je zadnji čas, da opusti vlada svoje klaverno postopanje in krene na druga pota, ako sploh misli, da je treba to deželo ohraniti monarhiji. V istem smislu vprašajo interpelanti, koliko časa misli vlada še nadaljevati to, čustva jednega celega naroda žalečo nedostojno igro, in kedaj misli storiti konec provokacijam vladnih organov.

V seji državnega zbora dne 7. t. m. interpelovali so poslanci Gregorčič in tovariši ministra za notranje stvari o slovenskih propovedih v Trstu. Interpelanti očitajo mest. sovetu in namestništvu tržaškemu, da ovirata biskupski ordinarijat tržaški v izpolnjevanju njegovih verskih dolžnostij, in vprašajo, ali minister za notranje posle odobruje izjavo Tržaškega redarstvenega ravnateljstva, da ono ne more jamčiti za vzdrževanje javnega mira in reda v slučaju, ako bi bile slovanske propovedi v cerkvi pri sv. Antonu novem. — V sličnem smislu interpelovali so v istež seji poslanci Klun in tovariši gledé preklicanja slovenskih propovedij v omenjeni cerkvi. Interpelanti vprašajo, ali je vlada obveščena neposredno o tem dogodku, in ali hoče vlada uže jedenkrat za vselej končati izzivanja in izgrede italijanskega življa, ki ne žali le narodno čustvo Slovanov, ampak celó versko čustvo pobožnega in zvestega naroda slovenskega.

Veliki odsek za volilno reformo je imel zopet več posvetovanj; kljubu preobračanju raznih načrtov ni še dospel do kakega načelnega zjedinenja. Kar bi ugajalo

levičarjem in Poljakom, pa se ne kaže primerno za Hohenwartovce. Zanimivo je, da se je celo kanonik Klun načelno izjavil za obče volilno pravo.

Drž. zbor je nadaljeval razpravljanje kazenskega zakonika in se je med drugim v veliki večini izrekel, da se še nadalje vzdrži zakon o smrti kazni.

Zakon o pijančevanju se je iz nova izročil v pretresanje odseku, in pride zopet na vrsto v drž. zboru. — Nekaj važnih interpelacij gledé na Primorsko se je zopet stavilo; iz teh priobčimo nekaj v celoti.

Stranke v državnem zboru. Sedaj je v Dunajski poslanski zbornici popolnjenih 352 mandatov (1 je izpraznjen). *Koalovane stranke* štejejo 224 poslancev, med katerimi je 5 ministrov, in sicer: Zjedinjena nemška levica 110, konservativna 57 in Poljaki 57. Coroninjeva stranka, ki tudi pripada med koalovane stranke, broji 13 članov. 7 zastopniki Malorusov, katerih je 8, pripadajo — izvzemši nekako posl. Romančuka — k vladni stranki. Potem je še nekoliko „divjakov“, katere je treba prištevati vladni stranki, ker vedno glasujejo ž njo. *Opoziciji* pripadajo, izvzemši 3 poslance iz Tirolske in Predarlške: 38 Mladočehov, 2 Staročeha iz Česke in iz Moravske, 16 opozicijskih Jugoslovancev, od katerih jeden del sestavlja hrvatsko-slovenski klub, 1 „divji“ Slovenec iz Gorice, 10 nemških nacionalcev, 17 protisemitov, 2 demokrata in 5 italijanskih Tridentincev. Skupno šteje torej državnoz. opozicija 103 glasove, od teh pa nekateri nagibajo k vladi, posebno Tridentinci. Med Jugoslovani je jedini hrvatsko-slovenski klub, ki je v pravi opoziciji; drugi Hrvatje in Slovenci so sicer zunaj koalicije, ali oni si ščitijo „svobodno roko.“

Hohenwartov klub in pa volilna preosnova. Te dni vprašal je dopisnik Praške „Politik“ vplivnega člana Hohenwartovega kluba, ali ne utegne ta klub razpasti v kratkem, ker vladajo v njem takó različna mnenja, posebno gledé volilne preosnove. Dotični član odgovoril je, da klub nikakor ne razpade za sedaj, z ozirom na volilno preosnovo pa se more zložiti s tem, da klubovi članovi glasujejo povoljno.

Avstrijska notranja politika v zrcalu trojne zveze Pod tem zaglavjem objavil je „Slovenski Narod“ člančič, v uvodu katerega pravi: „Ne sicer iz avtoritativnega, vendar pa iz povsem zanesljivega vira zvedeli smo, da se v pogodbi, katero ste sklenili med sabo Avstrija in Italija kot člena trojne zveze, zagotavlja italijanski narodnosti varovanje ne posestnega stanja v Trentinu, v Trstu in Istri“. Isti list hoče podati natančnejših pojasnil stvari; razlaga si pa uže ob tej priliki mnogokaj, se posebno na Primorskem. Objava „Sl. N.“ pa vzbujja povsod med Slovani veliko pozornost.

Čehi na Dunaju. „Národní Noviny“ pripovedujejo, kako so te dni vdarili Dunajski listi na plat zvona, ker so na Dunaju živeči Čehi uvrstili v „Extrablatt“ češki oglas, s katerim se pozivljajo na sestanek v jedni in isti kavarni. „Deutsche Ztg.“ napisala je celo uvodni članek o nevarnosti, katera preti Dunaju po Čehih. V tem članku pravi omenjeni list med ostalim: Mi Dunajčani uže plešemo po zvokih češke glasbe, občudujemo Smétano in njegov kvartet — sedaj uže oglašamo po češki. Uže imamo tu jedno češko šolo; doslej se je češki element, prihajajoč na Dunaj, zbival v nemški, ali odslej tega ne bo več, ker se Čehi organizujejo s pomočjo šolstva, društev in skoro tudi na narodnogospodarskem polju. Čehi zasnujejo v kratkem „državo v državi“, zasnujejo posebno narodnost. — „Nar. Noviny“ vladanja cesarja Franja Josipa I.

pripominjajo k temu: Vidno je, da je vrag germanizacije baš tako črn, kakor njegov brat, vrag madjarizacije. Oba zahtevata kategoriški, da bi se narodnosti vtople tam v nemškem, tu v madjarskem življu. Ta želja pa se ne izpolni tako lahko, ker dandanes je narodnost prva zaslomba držav in narodov.

Češka „Cesar Fran-Josipova akademija“ v Pragi. Kakor vsako leto dne 2. decembra, na dan obletnice, ko je zasedel prestol cesar Fran Josip I., zbrali so se tudi letos člani te akademije in povabljeni gostje v slavnostno letno splošno skupščino.*) Udeležba bila je jako mnogoštevilna. Med odličnimi prisotnimi bili so namestnik grof Thun, župan Praški dr. Gregor, razni poslanci itd. Zborovanje otvoril je s primernim nagovorom knez Lobkovic kot namestnik pokrovitelja nadvojode Karla Ljudevita, naglasajoč, kako milostno je vladar naklonjen tej akademiji. Kot nov dokaz te naklonjenosti izročil je knez Lobkovic vsled povelja cesarjevega sliko vladarjevo, katero je kaj krasno izdelal češki slikar prof. Ženišek. — O delovanju akademije poročal je glavni tajnik prof. Šolin. To poročilo omenja, da je dovolil cesar, da se od 1895. leta dalje poviša dotacija akademiji od 16 na 20.000 gld. na leto. Ob poslednjem glavnem zborovanju imela je akademija 2 častna člana, 52 rednih, 41 izrednih, 52 dopisujočih in 9 zunanjih članov. Poročilo navaja potem zapuščine, katere so razni rodoljubi ostavili akademiji in naštevava publikacije posamičnih odsekov, in podeljena odlikovanja. Podpor je izdala akademija 50 v skupnem znesku 10.962 gld. 05 nč. in priznala je tudi nekatere štipendije. Splošnega imetka imela je akademija koncem oktobra t. l. 284.963 gld. 07 nč., rezervni zalog je iznašal 8605 gld. 60 nč.; Liechtensteinov zalog 13.771 gld. 72 nč., Kalašov zalog 2.379 gld. 93 nč., Sichin zalog 50.300 gld. in Čermakin zalog 1021 gld. 35 nč. Tekoči dohodki za to leto bili so proračunani na 48.522 gld. Knjižnica akademije broji 1033 del v 3261 zvezkih in sešitkih. — Potem so razni govorniki spominjali na umrše člane akademije. Kanonik dr. Borový opozarjal je na zasluge dr. Račkega za slovansko védo ter se v tem dotaknil tudi pokojnikovih odnošajev nasproti vladiki Strossmayerju. Naposled je predaval prof. dr. Bráf o „socijalni politiki evropskih držav“.

Ustredni Matica Školska. V sedanjem šolskem letu vpisanih je v „Matičine“ šole 9.070 učencev. Vкупni stroški „Mat.“ šol za tekoče leto znašajo 200.000 gld. Leta 1893., kakor uže znano, imela je „Mat.“ 221.943 gl. dohodkov, a „Schulverein“, za kateri žrtvujejo vsi Nemci, imel je le malo več dohodkov, namreč 234.242 gld. Od svojega ustanovljenja (1880) pa do konca meseca maja t. l. potrošila je „Ustr. Mat. Škol.“ za svoje šolske zavode **2,145.327** gld.; skupnih dohodkov v isti dobi pa je imela 2,428.144 gld. To je sijajen dokaz o požrtvovalnosti naroda češkega, ki gotovo nima primere na vsem svetu. V „Mat.“ svrhe doprinašajo deželni odbor (letos 12.493 gld.), občine, hranilnice, „Beséde“, razna društva, mestni odbori, odbori gospá itd. Julija meseca t. l. dobila je „Mat.“ prostovoljnih doneskov v znesku 29.733 gld. — Podružnic „Mat.“ je v Češki, Moravski in Sileziji 257; „Schulverein“ ima jih vкупno 601. Članov, ki plačujejo po 1 gld. na leto, ima „M.“ 38.000.

*) Ta akademija bila je osnovana ob jubileju 40letnega

Poljaki proti Čehom. Krakovska „Reforma“ polemizuje proti „Narodnim Listom“, kateri so se potegnili zato, da se zasnje v Misteku češki gimnazij kot utrdba proti Poljakom. Povod tej polemiki dala je trditev „Narodnih Listov“, da snujejo Poljaki poljski gimnazij v Tešinu le zategadelj, da bi prognali Čeha iz Silezije, ne pa v ta namen, da bi se branili pred nemško poplavo. „Reforma“ pozivlje konečno Poljake, da se z vso silo protivijo stremljenju Čehov v Sileziji Poljski listi lažejo, kakor da bi bili počesili uže nekoliko sileških Poljakov.

Ogerska. Ogerski ministerski predsednik dr. Wekerle bil je te dni pri cesarju-kralju na Dunaju v avdijenciji, da ga obvesti o položaju. Kriza utegne nastopiti vsak čas; govori se pa ne samo o odstopu ministerstva, ampak celo o razpustu parlamenta. Wekerlejevo popotovanje na Dunaj razpravljaj je „Nemzet“ tako le: „Vsakdo mora priznati, da mora agresivni pokret, ki ga poduzimlja klerikalna reakcija proti državnopravni podstavi, prisiliti vse branitelje državnopravne podloge, da se zložijo in odločno uprejo temu pokretu. Ministerski predsednik torej postopa prav in takó, kakor mu to nalaže dolžnost. On obvesti korono o položaju ter bode prosil za potrjenje cerkveno-politiških preosnov. Mi nimamo poviada verovati, da ta prošnja ne bi bila uslišana; danes uže more se prorokovati, da pride do političkih zmešnjav, ako bi se stavljale zapreke na merodavnem mestu. Kriza, ki bi se v prvem mestu pojavila v Wekerlejevem ministerstvu, bila bi početek teh zmešnjav“. Sicer pa se bojé Madjari nekoliko tudi zaradi veleizdajskih pojavljenj ob dolovanju Fr. Košuta po Ogerskem. Košut je med tem dobil ogersko državljanstvo. Wekerle, vrnivši se z Dunaja v Budimpešto, je prinesel nekako zagotovilo, da doslej sprejete cerkvene predloge zadobe kmalu najviše potrjenje.

Hrvatski sabor. V prvi seji so izrazili sožalje nad smrtjo carja Aleksandra III. V drugi seji hrvatskega sabora dne 30. m. m. predložila je vlada proračun za potrebščine notranje samouprave kraljevine Hrvatske in Slavonije za leto 1895. Te potrebščine ustanovljene so z 8,411.958 gld., od katerih spada za sabor 75.000, za bana 35.800 gld. — V istej seji stavil je poslanec dr. Frank na bana interpelacijo o uporabi madjarskega jezika v skupnih uradih. Interpelant je dokazoval z raznimi slučaji, kakó se rušita §§. 56. in 58. hrvatsko-ogerske nagodbe, ki določata, da je v vsem obsegu kraljevine Hrvatske in Slavonije službeni jezik hrvatski, in da mora tudi skupno ministerstvo sprejemati in rešavati iz Hrvatske in Slavonije v hrvatskem jeziku podnesene spise in predloge v istem jeziku. Naglašal je svoje osvedočenje, da leži spas naroda hrvatskega le v hrvatskem narodu samem a niti v Pešti, niti na Dunaju, a tudi ne v Petrogradu. Da zadobi hrvatski jezik svojo legalno veljavo, stavil je interpelant na bana ti-li vprašanji: Ali je bana volja pozvati vladu v Budimpešti, da prestane vsaka poraba madjarskega in nemškega jezika s strani njenih organov v Hrvatski in Slavoniji, in sicer v železniški službi v jednem letu, v ostalih skupnih stvareh pa v jednem mesecu s tem, da bode vsak, ki se po tej dōbi ne bode služil hrvatskega kot službenega jezika, odpravljen iz Hrvatske-Slavonije, ter ali je ban voljen storiti to sporazumno s saborom trojedne kraljevine v tem pravcu da ta ne bi pošiljal svojih zastopnikov v skupni državni zbor v Budimpešto in v delegacije, dokler se ne vdovolji temu legalnemu zahtevanju?

S kakim merilom merimo mi nazore o iskanju rešitve malih narodov izključno v samih sebi, je našim

čitateljem znano dovolj, potem morejo soditi tudi, v kaki luči se nam kažejo nazori dr. Franka.

V proračunskem odseku je pri razpravi proračuna za 1895. l. odpadla glavna razprava: posl. Jakčin izjavil je v imenu stranke prava, da odklanja proračun zaradi tega, ker isti ne izkaže skupnih dohodkov in stroškov dežele, ampak je uvrščen le kot posebna točka v ogerski proračun. O takoj pričenshi podrobni razpravi predlagal je Jakčin, da se preosnuje strogi saborski hišni red, in da se predloži nov volilni red, kajti po sedanjem volilnem redu ima jedva 5% vsega prebivalstva volilno pravo. Gjurković in predsednik Gjurgjević pristala sta na spremembo hišnega reda potom koncesij, tudi ban bi bil za spremembo hišnega reda, toda le tedaj, ako bi se v tem poštevale zahteva večine, ne pa manjšine. Premembo volilnega reda pa je odklonil ban, češ, da se je število volilcev uže izdatno pomnožilo z volilnim redom 1886. leta. — Posl. Jakčin je tudi očital banu, da se isti neopravičeno meša v ogerske odnošaje, ban pa je na to odgovoril, da je bilo njegovo pravo glasovati o cerkveno-politiških preosnovah, svojo dolžnost pa da je izvršil po najboljši vesti.

Stranka prava je imela v Zagrebu svoj shod, ki pa se je bavil bolj z vprašanjem o notranji organizaciji. Nekateri drž. poslanci, kakor Spinčić, Laginja, Biankini so poslali pisano izjavo, v kateri priznavajo za vodjo stranke jedino A. Starčevića, dokler živi.

Zahvala jugoslovanske akademije vladiki Strossmayrju. Nedavno podaril je hrvatski mecen in rodoljub vladika Strossmayr jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti krasno sliko „Zamisao Gundulićeva Osmana“. Akademija zahvalila se je darovatelju z naslednjim pismom: „Slikarska umetnost je doslej malo marala za hrvatsko književnost in iskala slabo snov v nji; zato ima akademija in galerija le malo umotvorov, katerih predmet je crpan iz hrvatske književnosti. Tudi temu nedostatku odpomogla je darežljiva desnica Vaše Prezvzišenosti. Baš včeraj oddal je naš umetnik Vlaho Bukovac akademiji svojo sliko „Zamisao Gundulićeva Osmana“, ker je dobil od profesorja Tad. Smičiklase 2000 gld., poslano mu od Vaše Prezv. v ime nagrade. Ta slika mnogo okraši in obogati akad. galerijo: za to akademija hrli z izjavo svoje globoke hvaležnosti za ta novi dokaz velikodušja V. Pr., za ta dragoceni dar, kateremu se raduje ne le akademija, ampak vsa domovina, da i celó slikarska umetnost ter hvali in blagoslavlja ono desnico, kateri ni prevelika nijedna žrtev, ko gre za nje napredek. Akademija moli se Najvišem, da ji vzdrži V. Pr. še na dolgo zdravo in čilo.

Hrvatska na madjarski jubilejni razstavi. Službeni list Zagrebški priobčil je te dni vladno naredbo, s katero snuje deželni razstavni odbor s sedežem v Zagrebu. Temu odboru bode zadača, da na madjarski razstavi priredi za Hrvatsko in Slavonijo *poseben* oddelek, in da, kakor veli naredba, uglati načelna vprašanja, ki se dostajejo sodelovanja Hrvatske in Slavonije na tej razstavi. Ista naredba imenuje predsednikom tega odbora Požeškega velikega župana Jurkovića in pa člane odbora.

Novo-eristi avstro-ogerskih Rusov opravljajo sedaj posel Poljakov, t. j. skušajo kot sebični koristolovci izpodkopati stare tradicije in kulturne vezi maloruskega naroda.

Industrija v Avstriji. Blizu četrti del celokupnega prebivalstva avstrijskega preživlja se z industrijo, t. j. 6,155.510 oseb. To število deli se po posamičnih

kronovinah tako-le: Na Češkem bavi se z industrijo 2.345.415 oseb; v Dolnji Avstriji 1.112.499; na Moravskem 752.258; na Gališkem 611.738; v Sileziji 255.114; na Štajerskem 252.546; v Gornji Avstriji 224.144; na Tirolskem s Predalско 192.503; na Primorskem 132.261; na Kranjskem 72.604; v Bukovini 71.754; na Koroškem 68.465; na Solnograjskem 40.123 in v Dalmaciji 24.166. Češka je torej tudi tu prva izmed vseh kronovin cesarstva.

„Novi slovanski pisмени jezik“. Praški „Národní Listy“ priobčili so te dni razpravo o „novem slovanskem literarnem jeziku“, ki ga nastoja vlada vstvariti v Bosni in Hercegovini. Stremeč k literarnemu seperatizmu Slovanov, založila je vlada v zasedenih pokrajinah celo literaturo, katero nazivljajo nekateri erarični literati „bosensko“, drugi pa „deželno“. Kolikor vemo mi, nadaljujejo „N. L.“, govori se v Bosni in Hercegovini čista srbsčina, in hercegovsko narečje kot najčistejše in najblaglasnejše, bilo je vzeto za pismeni jezik srbski, ki ga rabijo i Hrvati v svoji literaturi, dasi rabijo v pismu latinico. Pismeni jezik Hrvatov in Srbov je jeden in isti. Ker se na tem ne da promeniti nič, vstvarili so Kallayevi filologi in literati na drug način krajevni separatizem bosenski. Rusom v Galiciji vrinili so fonetiški pravopis v njih rusko narečje, da bi se takó bolj oddaljili od občega pismenega jezika ruskega. S fonetiko to v Sarajevu ne gre, ker se srbsčina itak uže piše fonetiški. Literatom v Sarajevu prišla je v njih stiski misel, da bi se moglo doseči to z denarjem. Toda ne, da bi hoteli koga podkupiti — ne; plačevali bodo dobre nagrade sotrudnikom novega lepoznanstvenega lista, kateri pričnejo z novim letom izdavat v Sarajevu v pravcu te „literature“. Ta list zval se boče „Nada“, a urednik „Nade“ boče sovetnik bosenske vlade, Kosta Hörmann, ki uže išče sotrudnikov toliko po avstrijskih slovanskih zemljah, kolikor v Čehih. Vendar pa erarno podjetje menda ne najde erarne duše. Takó na pr. odgovoril mu je prvi pesnik srbski Zmaj Jovan Jovanović na njegovo vabilo s tem-le pismom: „Blagovolili ste pozvati me, da bi pošiljal svojih prispevkov v list, kateri zakladate pod imenom „Nada“. Evo moj odgovor na Vaš poziv: Jaz sem uže dosti pisal v srbske liste, a rad sem pošiljal svoje prispevke tudi hrvatskim. Toda Vi ne nazivljate imena jezika „Nade“ niti srbskega niti hrvatskega, ampak kot „deželni jezik“, kakor to učinja bosenska vlada. Jaz pa nikakor ne morem podpirati stremljenja, katero izmišljuje našemu krasnemu jeziku novo, takó neugodno ime na škodo njegovemu pravemu, prastaremu, krasnemu imenu.

Shod romunskih zsupnih môž. Dne 28. min. m. zborovali so zaupni môžje romunskega naroda na Ogerskem v Sibinju. Shod je sklenil pod predstvom popa Mihajla Popovića te-le resolucije: Naredba ministra za notranje stvari, s katero se razpušča osrednji narodni odbor, proglašá se kot nezakonita. Dosedanji program odborov pridružuje se i nadalje popolnoma in nedotakneu, članom odbora pa se izreka neomejeno zaupanje. Zbor protestuje proti proganjanju Romunov, a obravnava zaradi spomenice in njeni nasledki smatrajo se kot mere, naperjene proti vsemu romunskemu narodu. Obsojajo se vsi zakoni in naredbe, osnovane v svrhe madjarizacije. Protestuje se proti očitjanju, da goji romunski narod irredentiške težnje. Proglašajo se krivimi vesti časnikov, da so popotovanja ministra notranjih poslov po Erdelju, njegovi govori in izjave ter katerikoli drugi vladni koraki naj-

manj pomirili potlačeni in razdraženi romunski narod. Zaključuje se, da bodo odposlanci romunskega naroda sodelovali pri prihodnjem narodnem kongresu v inozemstvu. Zahvaljuje se evropskemu časopisju, inozemskim državnikom, diplomatom, bratom iz kraljevine romunske in vsem drugim prijateljem svobode na njih podpori v sveti romunski stvari. — Ta skupščina in nje zaključki dali so posl. Pazmandyju povod interpelaciji v ogerski poslanski zbornici. Interpelant trdil je, da se je tega shoda udeležilo do 1000 romunskih volicev, ki so se konstitovali kot „romunska narodna skupščina“, ter storili zaključke, ki so kakor „napoved vojne proti Ogerski“. Minister Hieronimy odgovoril je interpelantu, da ni dobil še službenega poročila o tem shodu; odgovoriti boče torej pozneje, ko boče uže imel službeno izvestje. Ako pa so se v Sibinju godile protizakonitosti, boče vlada postopala najstrože proti krivcem. Narodnega kongresa pa minister ne bi dovolil, ker tak sestanek ne spada v vrsto ljudskih shodov.

Adolf Ivanovič vitez pl. Dobrjanskij, c. kr. dvorni sovetnik, oča slovanskih učenjakov, mislilcev, dejateljev, možak državniškega uma in dela, stopi v dan 18. dec. t. l. v 91. leto svojega neprestano delavnega življenja. Dasi živi sedaj v Innsbrucku, torej oddaljen od poprišč, kjer se neposredno razvija nadaljnja usoda Slovanstva, vendar je on postavil načela in pokazal poti, po katerih so dolžni ravnati se in hoditi posamični slovanski narodi, sosebno avstro-ogerski. Zato se s hvaležnostjo spominjajo njegovih zasnov, njegovega dela ter mu zlasti v njegov rojstveni dan, v dan sv. Nikolaja (po starem koled.) čestitajo od vseh krajev in iskreno želé, da bi mogel še dolgo opazovati nadaljnji razvoj Slovanstva v obče. Vseprevidnost nam Te, ljubeznjivi starček, prezasluzni oča sedanje dobe, še dalje čvrstega ohrani!

K pogrebu carja Aleksandra III. Razni Petrograjski listi našeli so te dni inozemske kneze, ki so se udeležili pogreba carja Aleksandra. Teh knezov bilo je 31; belgijska, brazilska, kitajska, portugalska, severoameriška, turška in japonska vlada imenovala pa so tem povodom svoje stalne poslanike svojimi izrednimi zastopniki. Nadalje bile so poleg posebne francoske deputacije 13 članov še vojaške deputacije iz Avstrije, Bavarske, Belgije, Nemčije, Danske in Prusije.

Poroka carja Nikolaja II. Aleksandroviča z veliko kneginjo Aleksandro Feodorovno vršila se je dne 26. min. m. strogo po določenem vspredu. Ta dan bil je praznik za vsó Rusijo, posebno pa za Petrograd. Venčanju zaročencev prisostvovali so: carica-vdova, kralj danski, kralj in kraljica grška, veliki vojvoda Hesenski, vojvoda in vojvodinja koburška, princ in princesinja galeška, kraljeviči Romunske, Švedske, Grške, vojvoda Yorški, princ Henrik pruski, veliki knezi in velike knjegitje ter vsi v Petrogradu prisotni knezi. Dvorne dame bile so v ruski narodni noši. Po končanem cerkvenem obredu vsprejel je car čestitke prisotnih vladarjev in knezov, brzojavnim potom pa so čestitali carju vsi evropski vladarji in načelniki držav. Na dan poroke pogostili so 40000 ubogih na stroške carjeve.

V dan poroke je car Nikolaj II. proglasil manifest, v katerem odločuje olajšanje za veliko in maloposestvo, zadolženo v državnih bankah, potem pomiloščenje različnih vrst prestopnikov (z izključenjem tatov itd.) Ti, kateri trpé še kazen zastran poljskega meteža l. 1863., se osvobodé od policijskega nadzora. Pomiloščenja se raztezajo na več stranij. Olajšanje dolgov pa znaša kakih 200 milijonov rubljev.

Nikolaj II. namerja pedeliti narodu obvezno obče

osnovno šolstvo; dotični svet je uže pozvan na izdelanje načrta. Novinstvo rusko radostno pozdravlja to namero.

Angleško - rusko zблиževanje. Petrograjski „Pravitelstveni Věstnik“ prinesel je o tem predmetu zanimivo izjavo. Konstatuje namreč dejstvo, da se v Angleški pojavljajo jednodušne simpatije za Rusijo in njeno politiko, a to dokazuje, da na Angleškem uvidevajo sedaj, kako pogrešno se je sodilo poprej o interesih Rusije, o njenih pravih težnjah in ciljih. V področju zunanje politike se ta promena sicer še ne pojavlja, vendar pa je uže storjen prvi korak v tem pogledu. Lord Rosebery izjavil je javno, da se je med Rusijo in Angleško doseglo popolno sporazumljenje v vseh vprašanih, nastavljenih iz kitajsko-japonskih homatij. Zatorej bili bi dolžni želeči, da se sporazumi Rusija in Angleška tudi v evropskih vprašanih. Na Angleškem da se je v tem pogledu pojavil preokret, zato se jej treba nadejati, da vdari Angleška politika konečno onim pravcem, na kateri je bil napotil car Aleksander III. zaradi vzdrževanja miru svojo zemljo in Evropo. Tudi pripominjajo ruski listi, da Anglija naj kaže ne le dobre besede, ampak tudi dejanja.

Avstrijska kolonija v Moskvi položila je na mogilo Aleksandra III. venec iz masivnega srebra prekrasno izdelan; leva stran sestoji iz lavorovih listov, prava iz hrastovih. Žive palmovc veje presestavajo venec po sredi in molé čez kraje. V sredi so slavjanske črke A. III. Masiven srebrn trak v podnožju venca ima nadpis: „Царю-Миротворцу австро-венгерская колонія въ Москвѣ“. Pod trakom pa je prikrepljena zlata deščica z emailirovanim avstrijskim grbom, iz katere gresta dva traka v avstrijskih barvah (črno-žolto), pokrita krepom.

R.

Rusija in Francija. Leta 1890. osnovalo se je v Parizu društvo „Société des amis de la Russie“, katerega namen je širiti v Francoskej simpatije k Rusiji. Povodom smrti ruskega Gosudarja Imperatora Aleksandra III. je menda umestno, da navedemo tu program tega društva: „Francoska je obvezana na hvaležnost nasproti Rusiji: Leta 1814. in 1815. je car Aleksander I. s svojim energičnim postopanjem proti zaveznim državam oč uval celokupnost stare francoske monarhije. — L. 1875. je car Aleksander II. zaprečil, da bi Nemčija pričela novo vojno proti Franciji, a odtlej je car Aleksander III. s svojo odrešitostjo nasproti trozvezi omogočil Franciji, da v miru preustroji svoje obrambene sile. Francoski narod čuva v dnu svojega srca spomin na učinjene usluge, ter ne ostavlja nijedne prilike, da dragovoljno kaže svoja čuvstva hvaležnosti. Z druge strani so mnogoštevilni rodoljubi zdavna uverjeni, „da je treba Evropi miru, — po besedah carja Aleksandra I. na Dunajskem kongresu — da bode Francoska velika in jaka“. Društvo hoče nastojati, da upoznava veliko severno carstvo, njegovo prosveto, njegove zunanje prohibitke, ki so istovetni s francoskimi, razvijati hoče in olajševati uže sedaj živahne odnošaje med obema.“

Obletnica delitve Poljske. Te dni sestali so se v Levovu odposlanci raznih poljskih društev, da se posvetujejo o vprašanju, ali naj bi priredili leta 1895. splošno narodno žalovanje v spomin na tretjo delitev Poljske, izvršeno pred 100 leti. Zborovanje bilo je jako burno; sklenili so, ne da bi bili podrobno razpravljali o predmetu, da se ne priredi splošno narodno žalovanje, kajti nihče da nima prava, določati v imenu naroda posebnih naredeb, po katerih naj bi se ravnal celokupni narod. Določili so le, da bodo v prihodnjem letu praz-

novali nekatere dneve in da bodo ob teh prilikah nabirali denar za zgradbo poljskega gimnazija v Tešinu.

Liberalna stranka v Srbiji. Srbski ministerski predsednik Nikola Kristić pozval je te dni k sebi predsednika liberalnega osrednjega odbora, Jovana Avakumovića, ter mu je izjavil formalno, da, ako si liberalna stavi iznova na čelo Jovana Ristića, potem da hoče smatrati vlada kot svojo dolžnost, da uniči ali stori nemožno liberalno stranko z vsemi možnimi sredstvi. Vzrok tej izjavi je ta, ker Ristić ostaje pri svojem neprijateljskem vedenju nasproti kralju Aleksandru.

Srbija in Črnogora. Povodom sestanka kralja Aleksandra s knezom Nikolom črnogorskim sporočili so razni listi, da je ta sestanek služil odstranjenju nespozumljenja, ki je bilo med tema državama. Temu nasproti pa naglašajo iz Belgrada s službene strani, da so odnošaji med Belgradom in Cetinjem, počenski od nastopa vlade carja Aleksandra bili uže najbolji in prijateljski. Zatorej tudi ni osnovana vest, da se osnuje kot posledek tega sestanka obojestransko diplomatsko zastopstvo v Belgradu za Črno Goro in na Cetinju za Srbijo.

Kralj Aleksander in Milan. Iz Belgrada poročajo: Izvestitelji Dunajskih listov so dobro pazili na srbskega kralja za časa njegovega bivanja v Petrogradu, no drugega niso mogli javiti o njem, kakor da se je sestel s črnogorskim knezom, s katerim je zmenjal nekoliko formalnih vljudnostij. Vendar pa je mladi kralj težko grešil. Petrograjsko Slovansko blagotv. društvo namreč imelo je te dni veliko skupščino, v kateri je imenovalo kralja Aleksandra svojim počastnim članom. Kralj Aleksander ni imel poguma, da odkloni to imenovanje, a nasledke tega greha mora kajati sedaj dosedanji srbski odposlanec v Petrogradu, Alimpije Vasiljević, kateri je bil z mesta odpozvan z izrecno primetbo, da to je kazen za njegovo „panslavistiško spletkovanje“ v Petrogradu. — V tem pa, ko je kralj Aleksander v Petrogradu izkazoval poslednjo čast zemeljskim ostankom carja Aleksandra III., je oče Milan v Belemgradu zabranil kakoršnokoli si bodi slavljeanje spomina carja Mirotvorca. Velikošolska mladež hotela je prirediti za pok. carja svečano „panihido“, toda vlada jej je zabranila to. Odgovornost za to nečuvno nespoštovanje spomina Aleksandra III. pada na Milana, kajti, odkar je odpravljena ustava, je Milan vrhovni vladar v Srbiji. Zaradi te prepovedi nastala je med Belgrajskimi velikošolci nevolja, ki si je dajala oduška v demonstracijah in insultih proti bivšemu ministru prosvete, prof. Andri Gjorgjeviću. Kristić dal je vsečilišče zatvoriti do daljnje odredbe. Nekateri vseučilišnike izpahnili so iz šole, več njih pa so kaznovali sodnijskim potom.

Zmerni Italijani o Avstriji. V tem ko so irredentovci v italijanskem parlamentu interpelovali ministerskega predsednika gledé „zatiranja“ avstrijskih Italijanov v Istri, objavil je „Il Popolo Romano“ članek, v katerem naglašja, da je ministerska naredba o dvojezičnih napisih popolnoma opravičena v avstrijskih temeljnih zakonih gledé narodne, torej tudi jezikovne enakopravnosti. Članek navaja povsem resnična dejstva, med katerimi omenja n. pr., da Slovani v Istri, dasi so v večini, nimajo niti jednega samega srednjega učilišča. Da dokaže svojo trditev o večini slovanskega življa na avstrijskem Primorju, navaja po avstrijskih službenih podatkih razmerje prebivalstva v posamičnih občinah pokrajine Goriško-Gradiške, Istre in Trsta z okolico. Dasi pa te številke kažejo sosebno za Trst in okolico mnogo prenikzo

število slovanskega življa, vendar pa kažejo skupne vsote vseh treh omenjenih pokrajin poleg par tisoč Nemcev in nekoliko nad jeden tisoč pripadnikov različnih narodnostij 348.579 Slovanov (Slovencev in Hrvatov) ter le 284.580 Italijanov. Ta članek je v celoti v izvesten namen ponatisnila Tržaška „Adria“, priloga službenemu listu.

Leon XIII. je razglasil apostolsko konstitucijo „Orientalium dignitas ecclesiarum“, katere obsojuje posredno vsa početja tudi naših latinizatorjev. Sporočimo v bodoče o tem.

Nemški državni zbor je otvoril cesar Viljem II. s prestolnim govorom, v katerem povdarja zvestobo nasproti zavesnikom i prijateljska odnašanja k vsem državam. Spominja se dveh žalostnih dogodkov, namreč smrti Carnota, katerega ne imenuje, in z imenom smrti Aleksandra III., v katerem je „izgubil prijatelja in skušenega sotrudnika pri delu miru. Govor prezira, da je odstopil kancelar Caprivi ter zasedel njegovo mesto knez Hohenlohe.

Nadežda Slavjanska, slavna ruska pevovoditeljica, nastopi baje v kratkem s svojo družbo zopet v raznih mestih Avstro-Ogerske. Spremljevali jo bodo tudi nje sestri Jelena in Olga, obe izborni pevki. Prvi koncert utegne biti sredi decembra meseca na Dunaju.

KNJIŽEVNOST,

Družba sv. Mohorja je razposlala za l. 1894. svojim članom naslednje knjižice: 1. Zgodbe sv. pisma. I. zv. Slovencem priredil in razložil dr. Fr. Lampe. 1. snopič. 2. Molitvenik: Krščansko devišvo. Spisal A. M. Slomšek, bivši knez in škof Lavantinski. Novič izdala in založila D. sv. M. 3. Umna živinoroja. Slovenskim gospodarjem v pouk popisal Fr. Dulár okrožni živino-zdravnik. 1. knjiga. (Kakó se domača živina ohrani zdrava). 4. Na e škodljive rastline, sn. III. Opisal M. Cilenšek, prof na dež. gimnaziji v Ptujju. 5. Slovenske večernice, 48. zv. 6. Koledar za leto 1895.

Družba sv. Mohorja šteje letos 65.952 členov, t. j. 8554 več nego lani. Dohodkov je imela od 1. avgusta 1893 do 1. avgusta 1894. leta 74.779 gld. 28 kr., troškov pa 74.760 gld. 98 kr., glavnica je znašala do 1. avgusta 1894. leta. 25.525 gld. 56 kr., zavarovana na obresti je v družbinah hišah in v tiskarni.

Pozdrav Gorenjskej. Valček po slovanskih napevih za glasovir zložil Viktor Parma. (Poklonjeno Ad. Šavniku). Založila L. Schwentnerjeva knjigarna v Brežicah ob Savi. Cena 1 gld. Za diletante na klavirju jako spretno sestavljeno delce. Tisk lep in razločen.

Gluhonemi. Zgodovina in sedanja metoda njih vzgojevanja. Spisal Anton Rudež, učitelj v goriški gluhonemici. 25 slik. V Gorici 1894. Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. Str. XXX 342. 8°. Cena 1 gld. 50 kr.

Nov češki list v Sileziji. V Tešinu začne izhajati nov tednik pod imenom „Noviny Těšinské“, namenjen češkemu naseljenju v vstočni Sileziji. Priznavajoč veliko potrebo lastnega politiškega časopisa za Tešinsko, pozdravja Olomuški „Pozor“ z veseljem ta pojav, naglašajoč, da so celó Nemci uvideli potrebo lastnega lista za Opavsko in za Tešinsko, a novi tednik je nov korak na potu narodne organizacije.

Иллиризмъ. Исследование по исторіи хорватской литературы періода возрожденія. Платопъ Кулаковскій. Варшава. 1894. VIII. + 412 + 94 pp. 8°. Цѣна 3 рубля. Učeni, med Jugoslovani davno znani profesor Var-

šavskega vseučilišča, g. Plan Kulakovskij je s tem, sedaj priobčenim obsežnim delom o „Illirizmu“ obogatil prevažen del literaturne zgodovine jugoslovanske. Avtor pravi v predgovoru, da perijoda življenja Hrvatov. imenovana v zgodovini literature „ilirsko vzrojenje“, predstavlja jedno iz maloobdelanih strani vzrojenja Slavjanov. Pisatelj tega dela si je postavil cilj osvetiti v jedni celi sliki jedino njegovo literaturno stran in se je politiške strani ilirskega vzrojenja dotaknil le toliko, kolikor je bilo neobhodno za njegovo zadačo. Ilirizem, pravi dalje, značilen je vsled tega, da je stremil k objedinjenju različnih, dasi bližnjih slavjanskih plemen, v tem ko je vzrojenje drugod omejevalo se na jedno in isto narodnost. Ilirska teorija je združevala vse Jugoslavjane kakor v prošlosti, takó tudi v predpolaženih bodočega. V literaturnem pogledu so voditelji v določeni stopinji tudi dosegli svoj cilj. Avtor, ki se je uže davno pripravljaj na to delo, pa je bil zaviran izvršiti je, skušal je biti brezstrasten in previden v teh vprašanjih, „v katerih je sedaj tužno nesporazumljenje med Srbi in Hrvati“. Vire je zbiral sosebo tudi v knjižnicah v Ljubljani in Zagrebu. Sosebo ga je podpiral pokojni Fr. Rački, Bogoslav Šulek je pa kot bivši svedok razvijanju ilirizma pojasnil nekatera dejstva.

Knjiga je razdeljena na 4 zaglavja: I. Borba Hrvatov z Madjari za prava jezika. II. Opis položaja literature v Hrvatski, Slavoniji in Dalmaciji do (pred) ilirizma. III. Razvitje ilirizma in hod literaturnega delovanja ilirske dobe hrvatske slovesnosti. IV. Karakteristika ilirizma in njegov pomen. Na to sledé opomnje in dopolnjenja. Na koncu je kazalo osebnih imen. Tu opozarjamo na važnost knjige, da si jo najprej prisvoje naši književniki. Govorili bomo pa posebe o njej tudi v našem listu.

„Naše doba“. Revue pro vědu, umění a život sociální. Seš. 2. roč II. obseza med drugim: Lid selský, jeho poroba a vmanění v zemích českých. Piše J. Kaizl. — Casové sméry a tužby. Uvažuje F. G. Masaryk (Pokračování.) Pojišťování, jako podnik veřejný. Podává Jan Koloušek (Dokončení). — Idea cyrilomethodějska (Pokr.) M. — Lev N. Tolstoj o umění, (Překlad úvodní statí k ruskému vydání spisu Gaj de Maupassanta. — Potem razgledi zunanji in in notranji, občegospodarstveni, sociální, časopisni, kritike, poročila, novejši spisi. — „Naše doba“ izhaja 20. dne vsakega meseca v Pragi ter stoji za vse leto 7.10, za četrt leto pa gld. 1 75. Adres: Praha, Kral. Vinohrady, Dobrovského ul. 10. Urednik je sedaj prof. dr. T. G. Masaryk, Praha, IV., Loretánská ul. 9.)

Mrtvoj majci — posvetio Rikard Katalinić-Jeretov. Zagreb 1894. Tisak C. Albrechta u Zagrebu. To je druga knjiga, što ju je dao naš vrli suradnik. „Slov. Narod“ veoma ju hvali; na istom mjestu veli, da je Katalinić u redu mladjih pisaca i pjesnika hrvatskih medju najboljimi. Mi tomu imamo dodati, da je Katalinić izvanredno plodan; ta neima hrvatskoga lista, kojemu nije suradnikom; a često naidješ istoga tjedna, istoga dana u dva, tri lista na njegovo ime. To je našem vrlomu suradniku tim lakše, jer je pravi uzor marljivosti i požrtvovalnosti. No nije on to samo na književnom polju, nego svagdje, gdje ima prigode, da pokaže i dokaže, koli mu je mio hrvatski rod i dom. Jest, Katalinić velik je narodnjak. Domovina je njemu sve, sva mu radost i sva žalost: Istra (jer je rodom Istranin) i Hrvatska, Hrvatska i Istra, hrvatska Istra. Majke ne ima, umrla mu, kad još bijaše djetetom. Ali ima drugu majku — domovinu. Ni drage ne ima: draga mu je domovina. Ljubavne pjesme, što ih drugi pjesnici pje-

vaju dragoj, Jeretov prikazuje mrtvoj majci i — domovini. On ima tri nade: Prva nada, *majka mi*, Grobu u dubini, Druga nada *domaja* (domovina) U robstvu se kini. Treća nada drži me Još na svietu tome, *Da će svanut slobodu Milom rodu mome* (v str. 13—14., 22., 23., 26., 29., 32., 34., 35., 39., 47., 54.).

U narodnoj pjesmi „Marko i turska poturica“ junak veli: „Griehota je izsmihati majku“. Draža je njemu i milija „mila majka“ nego li najsajjnija junačka slava. Ljubav i štovanje roditelja (osobito majke) narodna pjesma hvali i slavi iznad svega. To je krasno. — Katalinić pjeva: „Al najteže ipak je Jošte njeznu sinu, Kad mu pane majčica Grobu u dubinu“. Na drugom mjestu veli: „Po grobištima zakopane Ljudske nade, a bez broja: Al u jednom najdraža mi *Mrtva sreća* — majka moja!“ — Katalinić, po tome, čuti, boluje i tuguje, kakono čuti, boluje i tuguje hrvatsko srce, kojemu je majka mrtva.

Harambašić u svojih ljubavnih pjesmama ne pjeva samo dragoj, nego i domovini, ljubeći dragu radi domovine: Hrvatska mu je domovina; Hrvatica, vatrena Hrvatica draga; da nije Hrvatica, on je ne bi ni pogledao. Harambašić ljubavnimi pjesmama uzbuđuje i razplamćuje ljubav naroda i domovine. — Katalinić, kako smo već napomenuli, ne ima drage: draga je njemu domovina. No nije mu domovina samo dragom nego i majkom. Pjevajući mrtvoj majci pjeva i domovini (v. prije navedene pjesme): pjevajući mrtvoj majci uzbuđuje i razplamćuje ljubav naroda i domovine. — Tko je udario boljim pravcem, Harambašić ili Katalinić?

No nisu sve pjesme takove, nekoje su prikazane jedino mrtvoj majci. Nama se *svidjaju*: „Mrtva majka“ (str. 3), „Za kiše“ (str. 12), „San“ (str. 13—14), „Tužne lete . . .“ (str. 15—16), „Kad mi majku“ (str. 18), „Zvezde nebom . . .“ (str. 20), „I opet će“ (str. 22), „Što me gledaš?“ (str. 23), „Sirotanima“ (str. 28), „Kad me majka . . .“ itd. Osobito su *liepe*: „Mrtva majka“, „San“, „Tužne lete . . .“, „Kad mi majku“, „Kad me majka . . .“, „Zamislil se . . .“, „Teško ti je sokolu . . .“ (str. 33), „Tužna sudba“ (strana 38), „Smij se . . .“ (str. 39), „Kad vidješe . . .“ (str. 44), „Kad sam . . .“ (str. 49), Epilog (str. 54). Najljepšom smatramo pjesmicu „Smij se . . .“, koja i oblikom i sadržajem vesela, na jedan put, tekar na koncu, čitatelju potrese srce tužnim vajem. Da sam slikar, ja bih ju ilustrirao.

U knjižici ima nekoliko protuslovlja. Uzporedite n. pr. pjesmice: „U poljani . . .“ (str. 9), „Za kiše“ (str. 12), „San“, „Tužne lete . . .“, „Što me gledaš?“, „Sa tog huma . . .“ i t. d. — Nekoliko puti se ista misao opetuje. Uzporedite: „Mojoj pjesmi“ (str. 2), „Nè, ti nisi mrtva“ (str. 6), „San“, „Ja se molim“ (str. 17), „Ti ne spavaš . . .“ (str. 37), „Sanjao sam . . .“ (str. 40). — Nekoje nas pjesme dosta sjećaju na Harambašića (n. pr. „Mrtva majka“, „Kad sam . . .“). — Četvrtoj kitici pjesmice „Kad lahori . . .“ (str. 41) nije se imalo dati mjesta u takvoj zbirci (osim toga uzporedi zadnju kiticu pjesmice „Sanjao sam . . .“ zadnjom

kitici pj. „Zvezde nebom . . .“). — U pjesmici „Vraćaju se . . .“ (str. 4) ne svidja nam se intonacija (uzporedi ju pjesmici „Čije li su tarabe?“)

Slog je dobar, jezik liep, stih lahak i gladak. Diereze provedene su pravilno svuda. Kakofonija ima veoma malo (mjesto *k groblju*, moglo bi se pisati *groblju bez k*). „Kojima su mile majke U grobovima zakopane“: *kojima su*, to su dva troheja bez sadržaja.

Knjižica, koju najvrucije preporučamo, izišla je u prekrasnom izdanju te može svakomu stolu služiti uredsom. Stoji samo 1 krunu.

Dr. Tr.

Vesna, glasilo slovenskih dijakov, prinaša v št. 11. konec Ribičeve novele „*Stankov roman*“, v katerej se nam lika usoda ubogega, nadarjenega slovenskega umetnika na Dunaju in njegova ljubezen. — V povesti Isteklosmoviča „*Mož trpin*“ čitamo v originalnem stilu življenjepis polen stradanja, zatajevanja in borbe moža značajnika in glasbenika slovenskega, zdi se nam pok. dr. Petra Grossa. Želeli bi, da prinese „*Vesna*“ še več tako humorističnih črtic „izza njega dnij“, ko so „*Spomini*“, vršeci se v kavarni znameniti na staro „Slovenijo“, „Pri teh gracijah“, kjer se je rodilo par najkrasnejših pesnic pok. pisatelja Gestrina. — Razprava „*Krvna osveta*“ je sestavil V. Žun s posebnim ozirom na slovenske rodove. Še več takih in podobnih razprav, tičočih se kulturne zgodovine Slovanov, naj bi nam priobčili mladi naši slavisti in juristi. — Težišče leposlovno-znanstvenega dela pa tvori korenita, za slovensko slovstvo spomina vredna, obširna razprava „*Nekaj o lepem, piše — ni*“. Odločno, vseskozi dostojno pobija pisatelj krive nazore o lepem katoliško-slovenskih „filozofov“ Grilanca, dr. Mahniča, Antona Kalana i. dr. Pisatelj se bavi s trditvami vseh najznamenitijših filozofov od Platona do Rob. Zimmermanna ter si sestavlja svojo samostojno, nezavisno sodbo „o lepem“. Prav primerno bi bilo, da prinese kateri naših starejših listov obširnišo kritiko (n. pr. „*Zvon*“!) o tej važni, v Slovincih še neobdelani razpravi in novi snovi. V „*Vestniku*“ pa spretno polemizujeta „Ž.“, Kosec in G—é—r (oz. —é—) proti katoliški „Danici“ in proti poeziji sloven. podpor. družtev na politično nezavisnost sloven. akademikov. — „*Vesni*“ želimo krepke duševne in izdatne gmotne podpore prav od srca; pri tem pa poštevam, da vsaj ona ne bode popuščala idealov, ki jih ima gojiti slovenski narod v kulturnem in političnem pogledu.

Y—3.

Opomnja. Ti, kateri so nam kakor si bodi na dolgu, izprevideli so, da smo imeli potrpljenje z njimi, a sedaj pri koncu leta, prosimo jih vljudno, naj izpolnijo svojo dolžnost. Mi moramo poravnati sedaj vse stroške za list in zato ne moremo čakati več.

Od mnogih stranij nam priporočajo, naj bi naš list izpremenili v tednik, in tudi mi vidimo, da bi bil v tem napredek. V bodoči številki naznanimo, ali pride do kake izpremembe pri listu. Takó ali takó pa se priporočamo prijateljem „Slov. Sveta“, da skuša vsak posebe pridobiti mu po kakega novega naročnika; če se to zgodi, tudi mi ukrenemo, kar bode listu ugodniše.

Upravništvo in uredništvo „Slov. Sveta“.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Za dijake in ljudske učitelje stoji celoletno 3 gld. 60 kr., pololetno 1 gld. 80 kr. in četrtletno 90 kr. — Posamične številke po 18 kr. *Zunaj Austro-Ogerske na leto 5 gld.* — Naročnina, reklamacije in dopisi naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu, ulica Molin grande št. 2 (konec ulice Stadion).